

ความสำคัญของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ของ ผู้คนในอดีตจนถึงปัจจุบันปัจจุบัน และความสำคัญของพื้นที่ศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของ ชุมชนที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ด้วยกระบวนการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน นอกจากนี้ยังทำการศึกษาถึงพื้นที่ เขตการปกครองที่ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาตั้งอยู่ คือ เทศบาลตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยผลจากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงฟื้นฟูตลาด ริมน้ำลำพญาต่อไป

3.1 สภาพทั่วไปเทศบาลตำบลลำพญา

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาตั้งอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลลำพญา ดังนั้นชุมชน ตลาดริมน้ำลำพญาจึงมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเทศบาลตำบลลำพญาในทุกด้าน โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลลำพญามีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลตำบลลำพญา เป็นเทศบาลหนึ่งในจำนวน 4 เทศบาล ในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ทั้งหมด 4 ตารางกิโลเมตร หรือ จำนวน 2,500 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ทั้งหมดของหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 ตำบลลำพญา และยังคงครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2,4,5,6,8 และ 9 ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มี ระยะห่างจากอำเภอเมืองนครปฐมประมาณ 62 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอบางเลนมาทางใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร

1.2 อาณาเขต

เทศบาลตำบลลำพญา มีอาณาเขตติดต่อกับ

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลคลองนกกระทุง	อำเภอบางเลน	จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	ติดกับตำบลบางระกำ	อำเภอบางเลน	จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลนราภิรมย์	อำเภอบางเลน	จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลบางปลา	อำเภอบางเลน	จังหวัดนครปฐม

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลลำพญา เป็นพื้นที่ราบภาคกลางตอนล่างในเขตลุ่มแม่น้ำท่าจีน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 2 เมตร ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน ซึ่งไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ และมีคลองหลายสายที่แยกจากแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ คลองนราภิรมย์ คลองสถาพรพัฒนา ไหลผ่านพื้นที่ซึ่งใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม

1.4 ประชากร

ตามสถิติการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 มีประชากร รวม 1,823 แยกเป็นประชากรชาย 883 คน ประชากรหญิง 940 คน และมีจำนวนหลังคาเรือน 465 หลัง

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคม การจราจร

เทศบาลตำบลลำพญา มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงได้ 2 ทาง คือ ทางเรือ และทางรถยนต์

- การขนส่งทางเรือ เป็นเส้นทางดั้งเดิมของชุมชนซึ่งปัจจุบันได้เลิกใช้แล้ว แต่ประชาชนโดยทั่วไปยังนิยมใช้เรือโดยสารข้ามฝั่ง และนั่งเรือหางยาวโดยสารติดต่อระหว่างชุมชนริมน้ำต่างๆ
- การคมนาคมทางบก เข้าสู่เทศบาลตำบลลำพญาและบริเวณตลาดริมลำพญาจะใช้เส้นทางหลัก 2 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 (ปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 346 (ปทุมธานี-กำแพงแสน)

2.2 แม่น้ำ / ลำคลอง ที่ใช้เป็นทางสัญจรทางน้ำ

- แม่น้ำท่าจีน (เฉพาะที่ผ่านในพื้นที่ประมาณ 2 กิโลเมตร)
- คลองส่วนใหญ่จะให้ในการเกษตร ได้แก่ คลองสถาพรพัฒนา คลอง นราภิรมย์ คลองทองกลาง

แต่ในปัจจุบันการใช้เส้นทางน้ำในการสัญจรมีจำนวนลดน้อยลงเนื่องจากการคมนาคมทางบกที่สะดวกสบายกว่า โดยส่วนใหญ่จะใช้ในการเดินทางข้ามฝั่ง หรือ ใช้ระยะทางใกล้ๆ

2.3 การจัดการขนส่งมวลชน

ในเขตเทศบาลลำพญา มีรถยนต์โดยสาร(สองแถว) ของเอกชนวิ่งรับส่ง และยังมีรถตู้จากบางเลน - กรุงเทพฯ วิ่งผ่าน จึงทำให้ปัจจุบันการเดินทางเข้าสู่ชุมชนมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

3. การประปา

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลลำพญา ได้ดำเนินกิจการประปาเอง โดยขุดเจาะบ่อบาดาลและ ก่อตั้งหอถังสูง จำนวน 4 แห่ง คือ ที่หมู่ 3,4,5,6,8 ตำบลลำพญา เพื่อบริการน้ำประปาให้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาล ปัจจุบันมีประชากรใช้น้ำประปาทั้งสิ้น 434 ราย และในแต่ละวันผลิต น้ำประปาได้ 213 ลูกบาศก์เมตร ประชาชนใช้เฉลี่ย 213 ลูกบาศก์เมตรและเทศบาลได้สังเกตเห็นว่า น้ำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต จึงได้ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ใช้อุปโภค บริโภคได้อย่างปลอดภัย

4. การไฟฟ้า

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลลำพญา ใช้บริการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยรับช่วงส่ง กระแสไฟฟ้ามาจากสถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยอำเภอบางเลน สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังท้องที่ทุก หมู่บ้าน

- จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า 465 ครัวเรือน
- จำนวนพื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้า ร้อยละ 100 ของพื้นที่ทั้งหมด
- ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง) ครอบคลุมถนน 17 สาย ได้แก่ ถนนสายเทศบาล 1-16 , ถนนสายลำพญา – บางเลน

5. การสื่อสาร

- 1) จำนวนโทรศัพท์ส่วนบุคคลในพื้นที่ (อยู่ระหว่างองค์การโทรศัพท์สำรวจ)
- 2) จำนวนโทรศัพท์สาธารณะในพื้นที่ 1 หมายเลข อยู่ที่ด้านหน้าศาลาประชาคมเทศบาล หมู่ที่ 3 ตำบลลำพญา

6. ลักษณะการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาล มีดังนี้

- พื้นที่พักอาศัย	จำนวน	125	ไร่
- พื้นที่พาณิชยกรรม	จำนวน	23	ไร่
- พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ	จำนวน	4	ไร่
- พื้นที่สวนสาธารณะ	จำนวน	2	ไร่
- พื้นที่เกษตรกรรม	จำนวน	2,293	ไร่
- พื้นที่อุตสาหกรรม	จำนวน	13	ไร่
- พื้นที่ตั้งสถานศึกษา	จำนวน	14	ไร่
- พื้นที่ว่าง	จำนวน	26	ไร่

7. ด้านเศรษฐกิจ

7.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ / รายได้ประชากร

ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทำงานรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียงซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 42,000 – 84,000 บาทต่อปี นอกจากนี้จะเป็นการค้าขายทั่วไป

7.2 การเกษตรกรรม

จากสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน มีดินที่อุดมสมบูรณ์อยู่โดยทั่วไปซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยให้ประชาชนในเขตเทศบาล ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ ในอำเภอบางเลน พืชสำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย มะพร้าว กล้วย เป็นต้น

7.3 การพาณิชย์กรรมและบริการ

ในเขตเทศบาลตำบลลำพญา มีสถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม ดังนี้

- สถานีบริการน้ำมัน 5 แห่ง
- ตลาดสด 1 แห่ง
- ตลาดน้ำ 1 แห่ง
- ร้านค้าทั่วไป 49 แห่ง

7.4 การอุตสาหกรรม

ในเขตเทศบาลไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กิจกรรมอุตสาหกรรมที่ปรากฏในปัจจุบันของเทศบาลตำบลลำพญา เป็นเพียงกิจการเล็กๆ เช่น ร้านซ่อมเครื่องยนต์ โรงผลิตรูปหอม เป็นต้น

7.5 การท่องเที่ยว

ในเขตเทศบาลตำบลลำพญา มีตลาดแห่งใหม่เพื่อการท่องเที่ยวตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลลำพญา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรกรรมของประชาชน โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เปิดบริการทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆที่น่าสนใจ ได้แก่ บ้านผู้ใหญ่ชโล วัดลำพญา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแม่น้ำท่าจีน และยังสามารถสร้างเส้นทางเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อีก เช่น ตลาดวัดดอนหวาย ตลาดวัดกลางคูเวียง สวนผลไม้คลองจินดา เป็นต้น

7.6 การปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่สำคัญรองจากการกสิกรรม สัตว์เลี้ยง ได้แก่ เป็ด ไก่ หมู โค และมีการขุดบ่อเลี้ยงกุ้ง และ ปลา

8. การรวมกลุ่มทางสังคม

8.1 กลุ่มจักสานผักตบชวา

เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านนำสิ่งที่ไม่ีมูลค่ามาสร้างรายได้ สร้างงานให้กับแม่บ้านในชุมชน

สถานที่ตั้ง : เลขที่ 6 หมู่ 5 ต.ลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม

หัวหน้ากลุ่ม : นางปราณี ชมภูศรี

สมาชิก : 35 คน

8.2 กลุ่มแม่บ้านลำพญา

เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านลำพญา เพื่อผลิตและบรรจุข้าวซ้อมมือ ข้าวกล้องที่ผลิตได้ภายในชุมชนส่งออกขาย

สถานที่ตั้ง : ศาลาการเปรียญหลังใหญ่ของวัดลำพญา

หัวหน้ากลุ่ม : อาจารย์สุภาพณี เลิศสิทธิพันธุ์

สมาชิก : 55 คน

9. ด้านสังคม

9.1 ชุมชน

เทศบาลตำบลลำพญา ได้ดำเนินการจัดตั้งชุมชน จำนวน 4 แห่ง จำนวนบ้าน 465 หลังคาเรือน จำนวนประชากรในชุมชน 1,823 คน

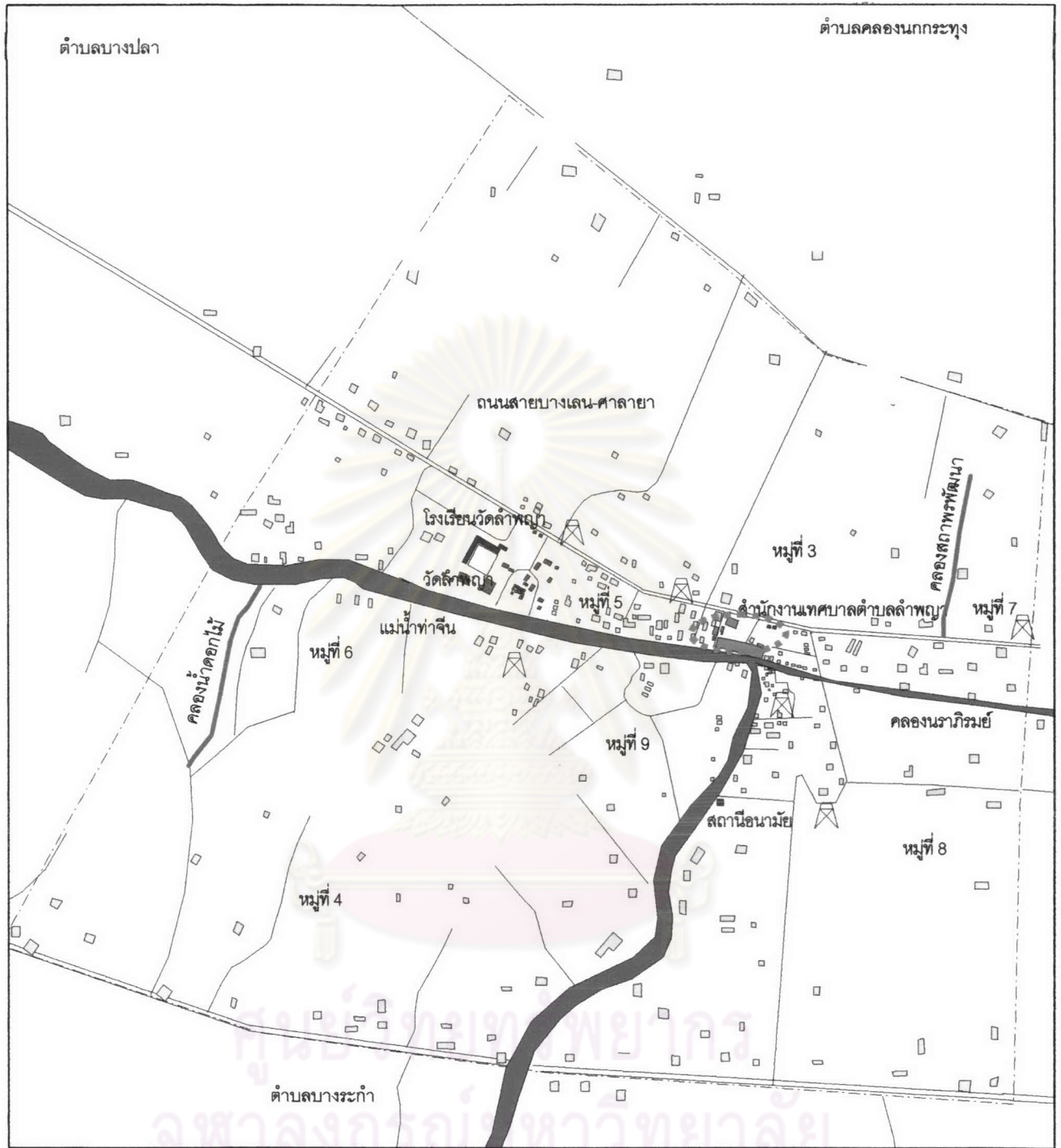
9.2 ศาสนา

ในเขตเทศบาลมีผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ของจำนวน ประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลมีวัด จำนวน 1 วัด คือ วัดลำพญา ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลลำพญา

9.3 วัฒนธรรม

ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ

- ประเพณีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือนมกราคม กิจกรรมทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งในตอนเช้า
- ประเพณีสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน กิจกรรม แข่งเรือหางยาว - เรือพายทำบุญตักบาตรตอนเช้า รดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ตอนบ่าย
- ประเพณีเฉพาะของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีการเฉลิมฉลองชุมชน ประเพณีการนมัสการศาลเจ้าแม่ทับทิม ประเพณีวันงานจิว ประเพณีวันงานประมูลอาหาร

การปรับปรุงพื้นที่ชลประทานเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

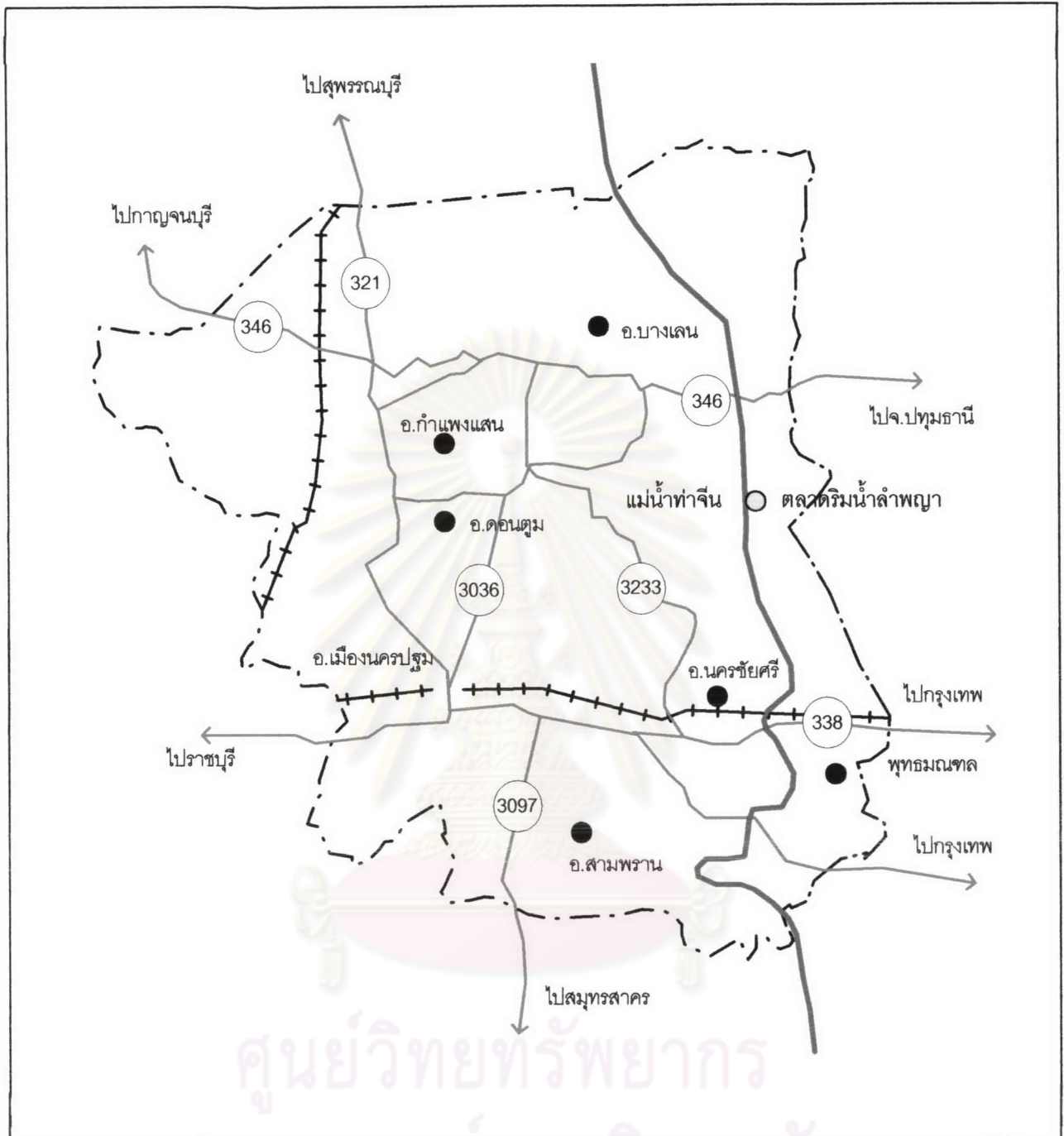
แผนที่ 3.1 แสดงขอบเขตของเทศบาลตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

- สัญลักษณ์**
- พักอาศัย
  - พาณิชยกรรม
  - ราชการ
  - สถานศึกษา
  - ศาสนสถาน
  - หอถัง
  - ถนน
  - แม่น้ำ
  - ขอบเขตเทศบาลต.ลำพญา
  - ตลาดริมน้ำลำพญา
- ที่มา : กรมแผนที่ทหาร ปี 2540

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

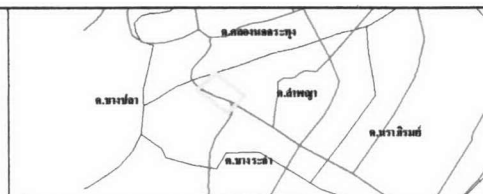

การปรับปรุงพื้นที่ตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

แผนที่ 3.2 แสดงเส้นทางการคมนาคมภายในจังหวัดเพื่อเข้าถึงชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

สัญลักษณ์

- ถนน
- แม่น้ำ
- - - - - ขอบเขตจังหวัด
- พื้นที่ศึกษา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1:300,000

จากข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลลำพญาซึ่งเป็นพื้นที่เขตการปกครองที่ชุมชนตลาดริมลำพญาตั้งอยู่ในความรับผิดชอบ ทำให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานของเทศบาลตำบลลำพญาซึ่งการตั้งถิ่นฐานทั่วไปยังเป็นชนบทเห็นได้จากปริมาณพื้นที่เกษตรกรรมในเขตเทศบาลตำบลลำพญา โดยจากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวจะนำไปสู่ความเข้าใจสภาพพื้นฐานของชุมชนตลาดริมลำพญาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสภาพทั่วไปของชุมชนตลาดริมลำพญามีลักษณะดังต่อไปนี้

3.2 สภาพทั่วไปของชุมชนตลาดริมลำพญา

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนตลาดริมลำพญา

นครปฐมเป็นเมืองเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในลุ่มแม่น้ำท่าจีนและมีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดียืนยันว่านครปฐมมีอายุการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยทั่วไปภูมิประเทศของนครปฐมเป็นที่ราบลุ่มไม่มีภูเขานอกจากนี้ยังเป็นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) อันได้แก่ อำเภอนครชัยศรี อำเภอสสามพราน และอำเภอบางเลน แม่น้ำท่าจีนที่ไหลผ่านนครปฐมนั้นได้มีการแยกสายออกเป็นลำคลองที่สำคัญมากมาย ได้แก่ คลองบางเลน คลองบางหลวง คลองโยง คลองมหาสวัสดิ์ คลองจินดา คลองบางนกกระจกต คลองอ้อมใหญ่และ คลองเจดีย์บูชา การที่มีลำคลองและแม่น้ำอยู่เป็นจำนวนมากส่งผลให้ในอดีตพื้นที่สองฟากลุ่มน้ำท่าจีนและสองฟากคลองต่างๆเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เพาะปลูกได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีมาก

จากการที่นครปฐมเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำดังกล่าวจึงทำให้ในอดีตแม่น้ำมีความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง การเป็นศูนย์กลางความเจริญ และการเป็นศูนย์กลางการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันของคนในชุมชนและต่างชุมชนในระแวกเดียวกัน หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตลาดริมน้ำ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าจังหวัดนครปฐมจะมีตลาดริมน้ำเช่นนี้กระจายตัวอยู่ทั่วทุกพื้นที่ที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน

ดังเช่นชุมชนตลาดริมลำพญาที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากการไหลผ่านของแม่น้ำท่าจีนจนเกิดเป็นชุมชน มีการตั้งถิ่นฐานของประชาชนและเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่างๆ ตลาดริมลำพญาตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีประวัติความเป็นมาจากการบอกเล่าของคนเก่าแก่ในชุมชนว่า ในครั้งอดีตบริเวณนี้ยังไม่ได้มีชื่อว่าลำพญา ดังเช่นในปัจจุบัน แต่ชื่อนี้ได้มาจากการที่ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีข้าราชการชั้นพระยา หรือที่เรียกกันว่า "เจ้าคุณ" ได้พร้อมใจกันลงเรือมาบวช ณ วัดในบริเวณนี้ โดยสารมากันเต็มลำเรือแต่ไม่มีผู้ใดทราบสาเหตุผลว่าท่านเจ้าคุณเหล่านี้ท่านนี้ทำอะไรจึงพร้อมใจกันมาบวชถึงที่นี่ จากเหตุการณ์ที่มีเจ้าพระยาเดินทางมาบวชนี้เองจึงทำให้บริเวณดังกล่าวได้ชื่อว่า ลำพระยา และ วัดลำพระยา ไปโดยปริยาย นอกจากนี้ยังมีอีกสาเหตุหนึ่ง คือ ในอดีตสมัยรัชกาลที่ ๕ "เจ้าพระยากรมท่า" ได้ทำการ

บุคคลองเพื่อจับจองเป็นเจ้าของที่ดินที่นาทำให้คำว่า "ลำพระยา" มีกำเนิดขึ้นมา แต่ในสมัยนั้นลำพระยาเป็นส่วนหนึ่งที่ขึ้นกับอำเภอบางปลา มณฑลนครชัยศรี ต่อมาใน พ.ศ.2442 จึงได้เปลี่ยนชื่อจาก "ลำพระยา" มาเป็น "ลำพญา"

ในอดีตบริเวณนี้มีชาวบ้านสามกลุ่มอาศัยอยู่ ได้แก่ กลุ่มคนไทยซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาตั้งแต่ดั้งเดิม บ้านเรือนของคนไทยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ทั่วไปทั้งพื้นที่แต่กระจุกตัวจะหนาแน่นมากในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนทั้งสองฟาก โดยมีอาชีพทางการเกษตรกรรมเพาะปลูกพืชไร่ พืชสวนต่างๆ ต่อมาในปลายสมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2384-2393) ได้มีชาวมอญอพยพมาจากสามโคกเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งแม่น้ำท่าจีนฝั่งตะวันตก โดยยึดอาชีพการทำเกษตรกรรมปลูกพืช ผัก ผลไม้เป็นหลัก ส่วนชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ชาวจีน ได้อพยพเข้ามารวมกลุ่มกันเป็นชุมชนชาวจีน มีตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน โดยยึดอาชีพในการค้าขาย ซึ่งต่อมาปรับตัวกลายเป็นตลาดริมน้ำ ซึ่งก็คือ ตลาดริมน้ำลำพญานั่นเอง

ตลาดริมน้ำลำพญาได้เริ่มก่อตัวขึ้นจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน สาเหตุที่ทำให้ชาวจีนสามารถก่อตั้งตลาดขึ้นมาได้นั้นเนื่องมาจากพื้นที่บริเวณรอบๆตลาดในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เพาะปลูกผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งชาวไร่ ชาวนาและ ชาวนาเหล่านี้ต่างมีความต้องการที่จะขายผลผลิตของตนไปสู่ชุมชน ดังนั้นชาวจีนเหล่านี้จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการค้าขายโดยทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อสินค้าจากชาวไร่ชาวนาและทำหน้าที่ขายสินค้าต่อให้กับคนชุมชน การค้าขายดำเนินไปอย่างเจริญรุ่งเรืองจนกระทั่งสามารถรวมตัวขึ้นมาเป็นชุมชนค้าขายขนาดเล็กเลียบริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน โดยตลาดมีระยะทางยาวประมาณ 300 เมตร กระจุกตัวไปสองข้างทางเดินกลาง โดยในช่วงแรกมีลักษณะของเรือนค้าขายเป็นเรือนแถวไม้ชั้นเดียว แบ่งแยกพื้นที่ใช้สอยของอาคารออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบริเวณค้าขาย และ ส่วนที่ใช้สำหรับพักผ่อน และบริเวณทางเดินตรงกลางทำจากอิฐมอญขนาดใหญ่ซึ่งจะมีหลังคาสำหรับคลุมเพื่อกันแดดกันฝน

ตลาดริมน้ำลำพญาถือเป็นตลาดที่มีความเก่าแก่ ซึ่งเริ่มต้นจากการค้าขาย และการเป็นท่าเรือเมล์รับส่งทั้งคนและสินค้าที่จะนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด รวมทั้งเป็นการขนส่งสินค้าต่างๆไปยังท่าเรือเมล์อื่นๆ ในอดีตตลาดริมน้ำลำพญาได้ให้บริการกับผู้คนที่ทั้งภายในชุมชนและผู้คนที่ภายนอกชุมชนอีกหลายชุมชน ได้แก่ ชุมชนคลองแขก (วัดสว่างอารมณ์) ชุมชนวัดเวฬุวนาราม ชุมชนบางพญา เป็นต้น ผู้คนในชุมชนใกล้เคียงต่างๆที่เดินทางเข้ามาใช้บริการที่ตลาดริมน้ำลำพญานั้นในช่วงหน้าแล้งผู้คนที่จะมาซื้อของส่วนใหญ่จะเดินทางมาโดยทางบก จะออกจากบ้านซึ่งห่างจากตลาดริมน้ำลำพญาประมาณ 3-7 กิโลเมตร โดยจะต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตี 4-5 เมื่อซื้อของเสร็จจะเดินทางกลับบ้านถึงบ้านประมาณบ่ายสามโมงเย็น แต่ละคนจะใช้กระบุง ตะกร้า เดินกันมาเป็นกลุ่มๆละ 3-5 คน แต่เมื่อน้ำขึ้นก็จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางมาเป็นทางน้ำโดยใช้การพายเรือเข้ามาซื้อของเพราะในหน้าน้ำนั้นน้ำจะท่วมสูงมากไม่สามารถเดินทางทางบกมาซื้อของได้เช่น

ในหน้าแล้ง สินค้าที่นำมาค้าขายภายในตลาดริมน้ำลำพญาส่วนมากจะเป็นสินค้าประเภทการอุปโภคบริโภคของใช้ที่จำเป็นสำหรับผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้จะยังมีการขายสินค้าประเภทเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับชาวนา ชาวสวนอีกด้วย

ในด้านการเป็นท่าเรือเมล์และท่าเรือขนส่งสินค้าต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่สินค้าที่ลำเลียงมาทางเรือจะเป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรม เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น พวงมะพร้าว เกลือ ปลาทุ ต้มเค็ม สินค้าเหล่านี้จะมาทางแม่กลอง พวกลาหุ พริกแห้ง หอมกระเทียม จะมาจากบางช้าง และพวกน้ำตาลจะมาจากนครชัยศรี

ช่วง 30 ปีต่อมาเมื่อกิจการค้าขายของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญามีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นเรื่อยๆ การค้าขายดำเนินไปอย่างเฟื่องฟู ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้านเรือนแบบเดิมให้เป็นเรือนค้าขายแบบถาวร โดยปรับให้เป็นเรือนไม้สองชั้น มีลักษณะสถาปัตยกรรมทรงปั้นหยา และยังคงทางเดินตรงกลางเอาไว้เช่นเดิม นอกจากการค้าขายในเรือนแถวแล้วยังมีเรือต่างๆ ทั้งเรือชั้นเดียวและสองชั้น เช่น เรือขุนแผน เรือขุนช้าง เรือนางวันทอง ขึ้นล่องจากสุพรรณบุรีไปสิ้นสุดที่จิวราย อำเภอ นครชัยศรี ซึ่งจะแวะจอดที่ตลาดริมน้ำลำพญาด้วย และยังมีเรือโดยสารวิ่งขึ้นล่องจากลำพญาไปสุพรรณบุรีอีกด้วย โดยออกเดินทางตั้งแต่วเวลาเช้าตรู่ประมาณ 5.00 นาฬิกาไปถึงสุพรรณประมาณบ่ายสามโมงเย็น (ท่าเรือโดยสารจะอยู่ปลายสุดของตลาด)

เมื่อระยะเวลาผ่านไปชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเริ่มซบเซาลง เนื่องจากมีตลาดอื่นๆ ใกล้เคียงที่ให้บริการเพิ่มมากขึ้น มีสินค้าที่หลากหลายกว่า และการคมนาคมทางบกเข้ามามีบทบาทกับชีวิตคนมากขึ้นจนทำให้การคมนาคมทางน้ำลดบทบาทลงไป เรือนค้าขายที่เคยคึกคักอยู่เดิมได้กลายเป็นเรือนพักอาศัยของคนในชุมชนเท่านั้นจะมีการค้าบางแต่ก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยและให้บริการในรัศมีแคบๆ เท่านั้น ซึ่งผลจากความซบเซาด้านเศรษฐกิจการค้าขายต่างๆ ย่อมจะส่งผลไปถึงสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากประชาชนไม่เห็นคุณค่าและไม่ได้รับการดูแลบำรุงรักษา เนื่องจากคนในพื้นที่มองเห็นว่าเรือนค้าขายดังกล่าวไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกแล้ว อีกทั้งผู้คนที่เคยอาศัยอยู่เดิมได้เดินทางออกไปทำงานยังต่างถิ่น หรือ ในตัวเมืองเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้บ้านเรือนขาดการดูแล จะมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นที่ยังคงอาศัยอยู่เนื่องจากมีความรักความผูกพันในถิ่นฐานที่เกิดของตนจนไม่คิดที่จะย้ายออกไปที่อื่น

ตาราง 3.1 แสดงวิวัฒนาการของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

ช่วงเวลา	วิวัฒนาการของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา
- ช่วงที่ 1 พ.ศ.2325-พ.ศ.2383 (รัชกาลที่ 1- รัชกาลที่ 3)	- กลุ่มคนไทยตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ทั่วพื้นที่และกระจุกตัวอยู่หนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนทั้ง 2 ฝาก ส่วนใหญ่ยึดอาชีพเกษตรกรรมเพาะปลูกพืชผัก
- ช่วงที่ 2 พ.ศ.2384-พ.ศ.2393 (ปลายรัชกาลที่ 3)	- มีการอพยพของชาวมอญจากสามโคกมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณแม่น้ำท่าจีนฝั่งตะวันตก โดยยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และในเวลาเดียวกันก็มีพ่อค้าเร่ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานปะปนกันคนไทยและคนมอญ โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน มีการก่อสร้างเรือนค้าขายอย่างถาวร และยึดอาชีพเป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรจากชุมชนโดยรอบ และ ใช้บ้านเรือนส่วนที่ติดกับแม่น้ำท่าจีนเป็นสถานที่ขนส่งสินค้า
- ช่วงที่ 3 30ปีต่อมา (พ.ศ.2423- พ.ศ.2489)	- กิจการค้าขายของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเจริญรุ่งเรืองมาก จนกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการคมนาคมขนส่งของชุมชนโดยรอบ เช่น ชุมชนคลองแขก ชุมชนบางพญา ชุมชนเวฬุวนาราม และมีการขนส่งสินค้าจากพื้นที่อื่นๆ เช่น มะพร้าว เกลือ ปลาทุ ต้มเค็ม จะมาจากแม่กลอง , พริกแห้ง หอมกระเทียมจะมาจากบางช้าง และ น้ำตาลจะมาจากนครชัยศรี เมื่อกิจการเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นจึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้านเรือนจากหนึ่งชั้นเป็นสองชั้นหรือชั้นครึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการค้าที่เฟื่องฟูมากขึ้น
- ช่วงที่ 4 ปัจจุบัน	- ตลาดริมน้ำลำพญาประสบปัญหาความซบเซา เนื่องจากความเจริญต่างๆที่แพร่ขยายเข้ามาจึงทำให้สภาพแวดล้อม ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นผลทำให้ตลาดประสบปัญหาซบเซาดังเช่นในปัจจุบัน

ที่มา : วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัด นครปฐม,กรมศิลปากร, 2544

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.1 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงตลาดริมน้ำลำพญา

สัญลักษณ์

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร ปีพ.ศ.2540

มาตราส่วน 1: 2,000

2. รูปแบบอาคารภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

จากการสำรวจและการศึกษาจากข้อมูลต่างๆของรูปแบบอาคารตลาดริมน้ำลำพญาทำให้ทราบได้ว่า ตลาดริมน้ำลำพญาเป็นอาคารที่มีความเก่าแก่ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีชีวิตการอยู่อาศัยของคนในสมัยอดีต สังเกตได้จากลักษณะการสร้างอาคารที่เป็นห้องแถวไม้ตั้งเรียงรายขนานติดกับริมแม่น้ำท่าจีนที่ในอดีตถือว่าเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งหลักของชุมชน และยังมีท่าเรือสำหรับรับส่งสินค้าและผู้คนที่ด้วย ดังนั้นจึงถือว่าเรือนแถวไม้เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

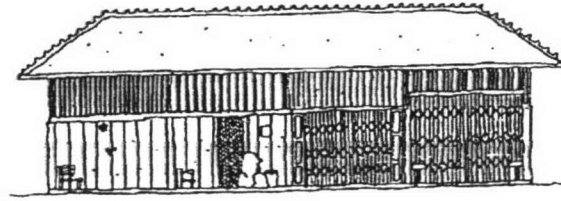
รูปแบบอาคารโดยรวมแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.1 เรือนแถวไม้ชั้นเดียว

รูปแบบเรือนแถวเช่นนี้พบได้ในบริเวณตอนกลางของเรือนแถวทั้งหมดในตลาด จะมีลักษณะเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ทรงปั้นหย่า มีความกว้างค่อนข้างมาก โดยแต่ละหลังมีระยะกว้างประมาณหนึ่งคูหา หรือ สองคูหา แต่ละคูหากว้างประมาณ 4.00 เมตร มีความลึกประมาณ 12.50 เมตร ในช่วงความลึกทั้งหมด 12.50 เมตรนี้ สามารถแบ่งโครงสร้างได้ออกเป็น 3 ช่วงเสา ช่วงเสาละ 5.00 , 5.00 และ 2.50 เมตร ตามลำดับ มีลักษณะหลังคาโครงสร้างเดี่ยวทั้งหลังทำเป็นระบายน้ในอดีตก่อนแต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาใช้สังกะสี หรือ กระเบื้องลูกฟูกบ้างบางส่วน

2.2 เรือนแถวไม้สองชั้น หรือ กิ่งสองชั้น

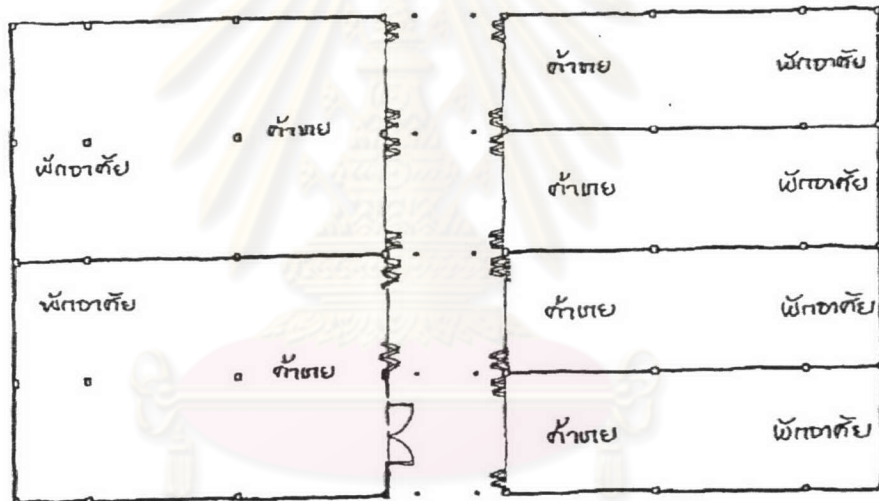
เป็นลักษณะเรือนแถวที่พบได้บริเวณตอนต้นและตอนปลายของเรือนแถวทั้งหมด โดยมีลักษณะเป็นเรือนแถวที่ทำจากไม้ ทรงปั้นหย่า มีความกว้างประมาณหนึ่งคูหา หรือ สองคูหา แต่ละคูหากว้างประมาณ 4.00 เมตร มีความลึกประมาณ 12.50 เมตร ในช่วงความลึกทั้งหมด 12.50 เมตรนี้ สามารถแบ่งโครงสร้างได้ออกเป็น 3 ช่วงเสา ช่วงเสาละ 5.00 , 5.00 และ 2.50 เมตร ตามลำดับ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับเรือนแถวไม้ชั้นเดียว เพียงจะแตกต่างกันตรงที่ความสูงของเรือนที่จะมีการยกหลังคา หรือ เรือนประธานสูงกว่าเรือนแถวไม้ชั้นเดียว จนมองเห็นได้ว่าเป็นเรือนสองชั้นหรือ ชั้นครึ่ง โดยชั้นที่เพิ่มขึ้นมาจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยและเก็บของเพิ่มขึ้น มีลักษณะหลังคาโครงเดี่ยวคลุมทั้งหมดทุกตอนทำให้เรือนดูมีความโปร่งสบายและไม่ร้อนอบอ้าว

• รูปด้านหน้า

• รูปด้านข้าง

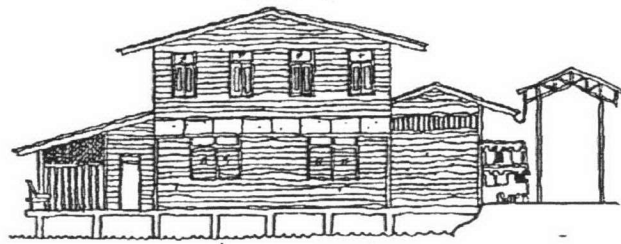
• ผังพื้น

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

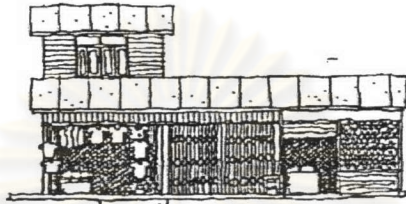
รูปที่ 3.2 แสดงรูปแบบอาคารประเภทเรือนแถวไม้ชั้นเดียว

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

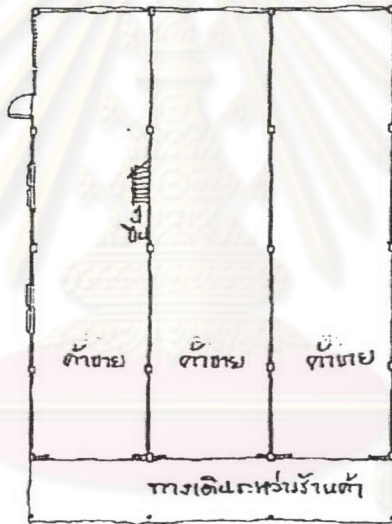
ที่มา : เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง

• รูปด้านซ้าย

• รูปด้านหน้า

• ล้วน

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.3 แสดงรูปแบบอาคารประเภทเรือนแถวไม้สองชั้น

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง

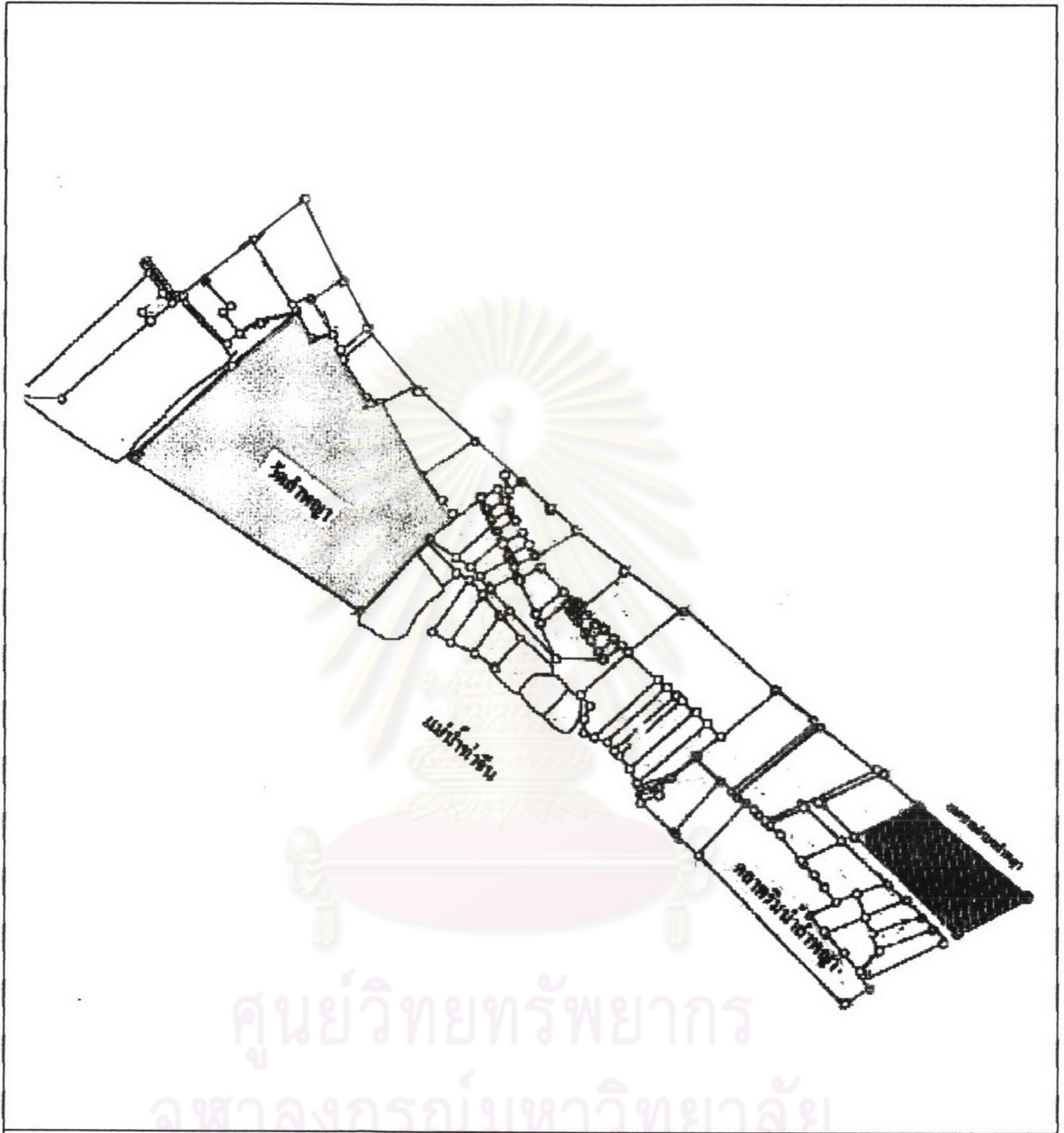
3. กรรมสิทธิ์ที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินจากสำนักงานที่ดินอำเภอบางเลนและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนพบว่า กรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนที่มีหลายเจ้าของถือครองอยู่ (80 ราย) โดยปัจจุบันส่วนใหญ่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินใช้พักอาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 96 แต่จะมีบางส่วนที่ให้ผู้อื่นเช่าต่ออีกทอดหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 4 ของจำนวนกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งหมด

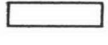

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

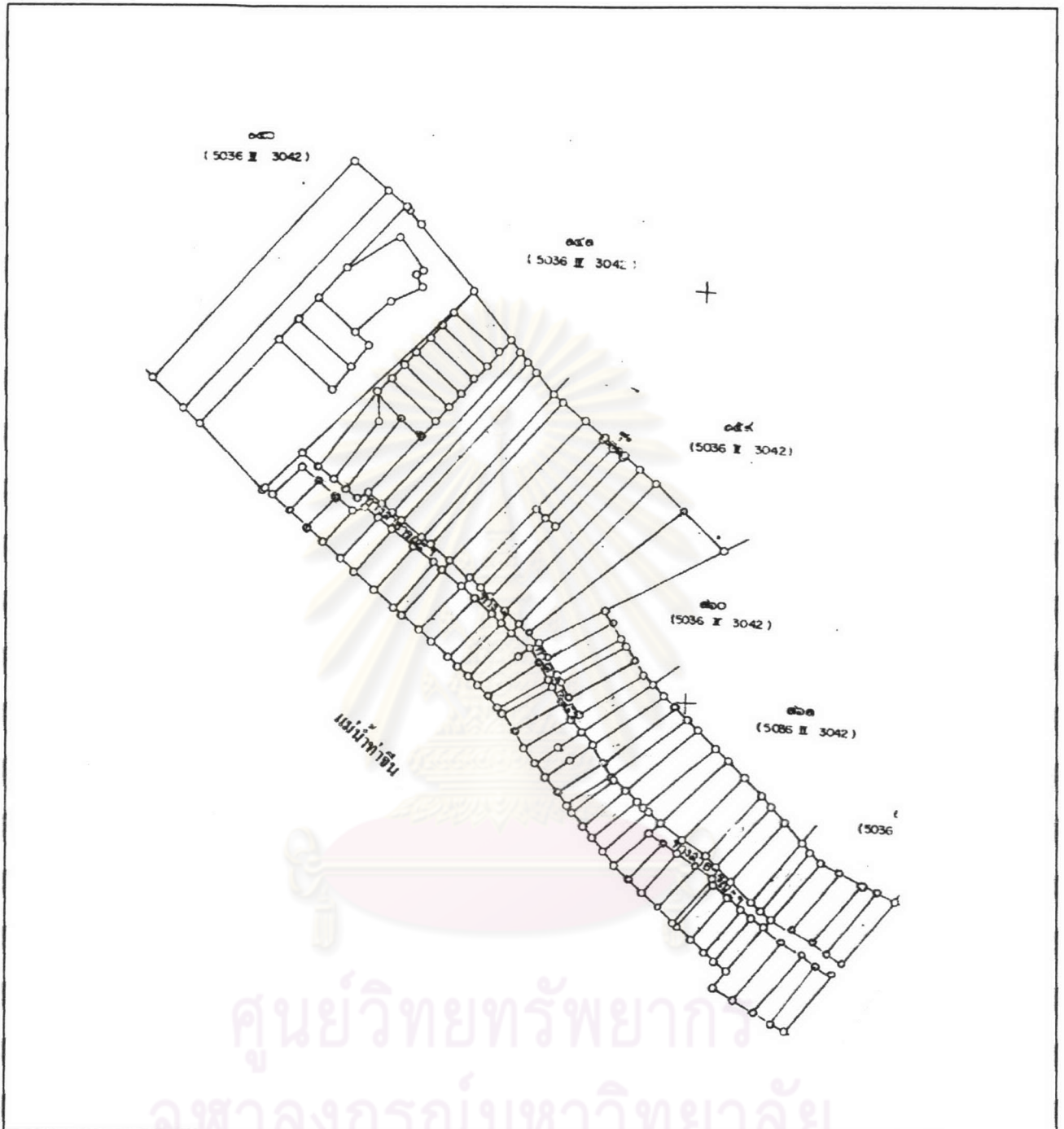

การปรับปรุงพื้นที่ตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.4 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินตั้งแต่บริเวณวัดลำพญาจนถึงชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

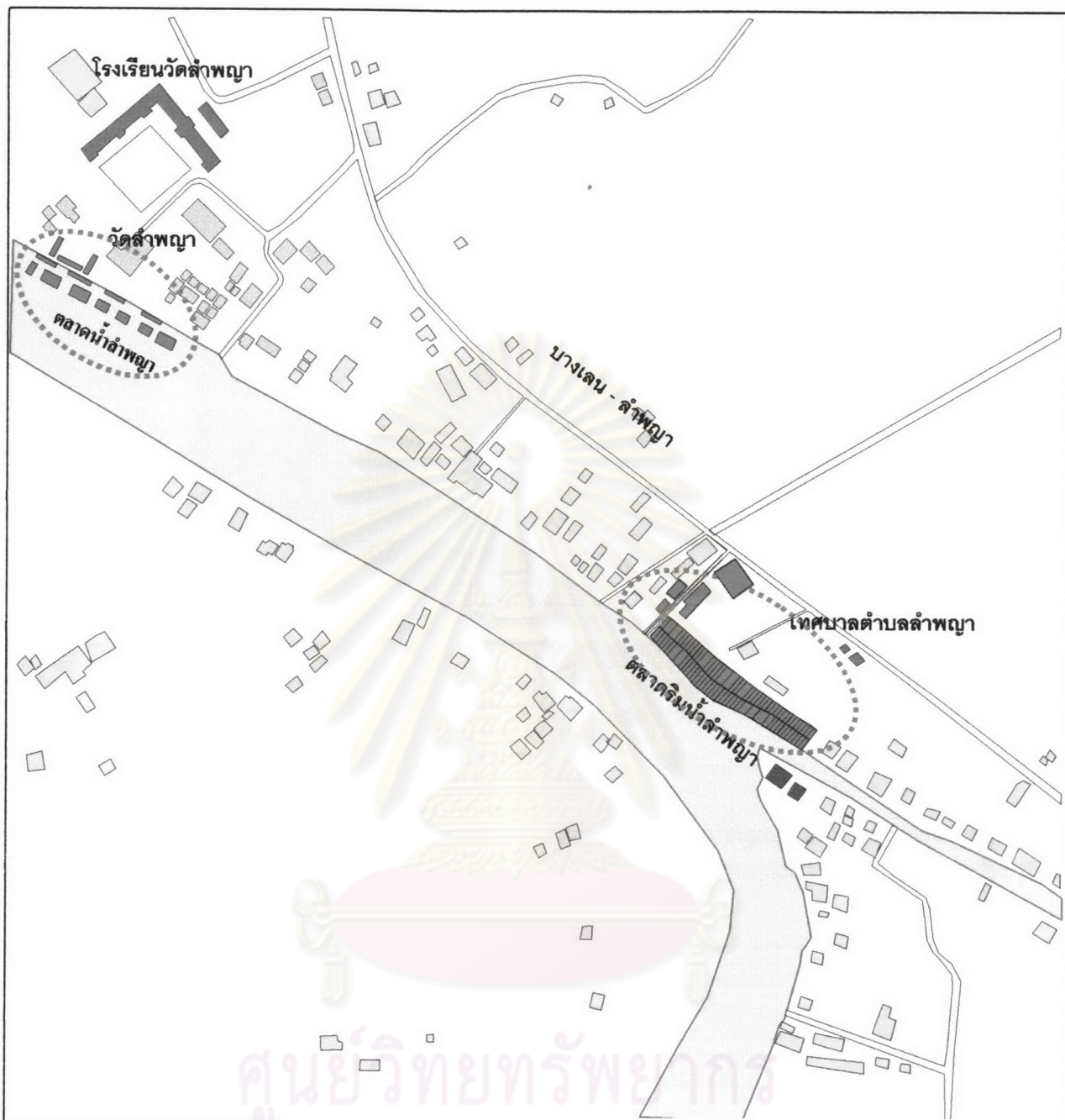
<p>สัญลักษณ์</p> <p> ที่ดินราชการ</p> <p> ที่ดินวัดลำพญา</p> <p> ที่ดินเอกชน</p> <p>ที่มา : สำนักงานที่ดินอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม</p>	 <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>มาตราส่วน 1: 4,000</p>
---	--

การปรับปรุงพื้นที่ตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.5 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

<p>สัญลักษณ์</p> <p>□ ที่ดินเอกชน</p>	
<p>ที่มา : สำนักงานที่ดินอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>↑ N มาตราส่วน: 400</p>

การปรับปรุงพื้นที่ศาลาครุมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ศาลาครุมน้ำลำพญา

แผนที่ 3.3 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตั้งแต่วัดลำพญาถึงชุมชนศาลาครุมน้ำลำพญา

สัญลักษณ์ 				
<p>□ พักอาศัย</p> <p>■ พาณิชยกรรม</p> <p>■ ศาสนา</p> <p>■ ความเชื่อ</p> <p>■ ราชการ</p>	<p>— ถนน</p> <p>== เส้นทางน้ำ</p> <p>○ พื้นที่ศึกษา</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง</p> <p>คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์</p> <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	<p>↑ N</p> <p>มาตราส่วน 1 : 4,000</p>	

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร ปีพ.ศ.2540

4. รูปแบบกิจกรรมภายในตลาดริมน้ำลำพญา

4.1 รูปแบบกิจกรรมภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

ในอดีตกิจกรรมการค้าของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเคยมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก บ้านเรือนต่างๆในบริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมเกือบทุกหลังคาเรือน โดยด้านหน้าบ้านจะใช้เป็นพื้นที่ค้าขาย และ ใช้ส่วนหลังและส่วนบนของบ้านเพื่อการพักผ่อน สินค้าที่นำมาค้าขายจะเป็นสินค้าจำพวกผักผลไม้ อาหารแห้ง อาหารสด ของใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือการเกษตรต่างๆ เป็นต้น และมีบางส่วนที่เปิดให้บริการต่างๆ ซึ่งผู้คนที่มาใช้บริการมีทั้งจากคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ที่จะต้องใช้เรือโดยสาร หรือ เดินทางเท้า

จากการสำรวจสภาพปัจจุบันของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา พบว่ารูปแบบกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญายังมีสภาพคล้ายคลึงในอดีต แต่จำนวนร้านค้าและสินค้าจะไม่มีจำนวนมากเท่ากับในอดีต เนื่องจากผู้คนที่เคยทำการค้าขายอยู่เดิมได้ย้ายออกไปทำงานต่างพื้นที่ ส่งผลให้บ้านเรือนบางส่วนไม่ผู้อยู่อาศัย หรือ การยกเลิกกิจการอันเนื่องมาจากไม่มีลูกหลานรับสืบทอดกิจการ

4.1.1 ประเภทและจำนวนกิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารภายในตลาดริมน้ำลำพญา

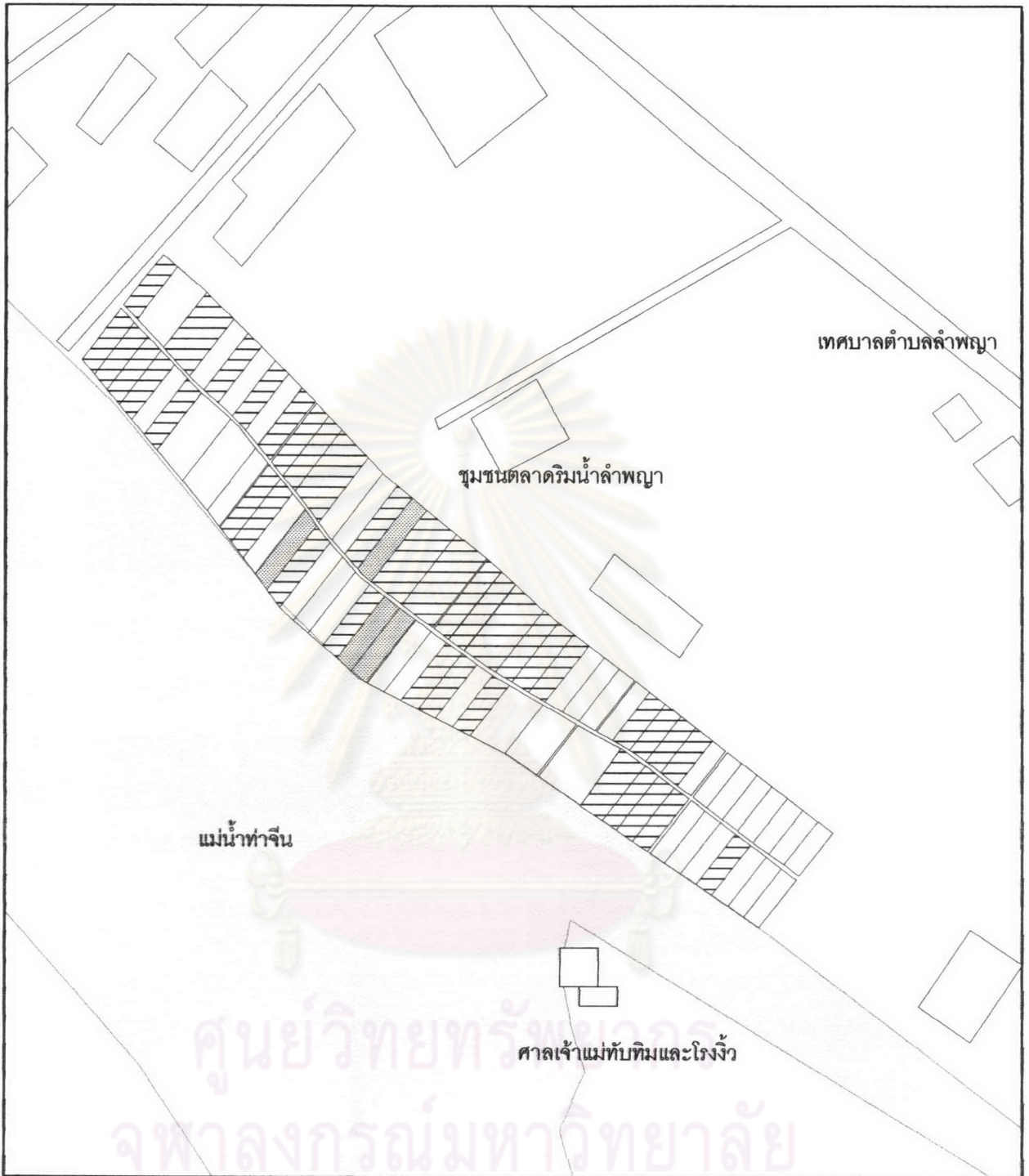
จากการสำรวจสรุปได้ว่าปัจจุบันตลาดริมน้ำลำพญามีรูปแบบกิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารทั้งหมด 3 ประเภท คือ พาณิชยกรรม , พักอาศัย และ ที่ว่าง โดยใน ส่วนที่ประกอบกิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมนั้นจะใช้เพื่อพักอาศัยควบคู่กันไปด้วย

โดยปัจจุบันมีจำนวนหลังคาเรือนที่ประกอบกิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมและพักอาศัยควบคู่กันจำนวน 38 หลังคาเรือน , พักอาศัยอย่างเดียวจำนวน 38 หลังคาเรือน และ ที่ว่างจำนวน 4 หลังคาเรือน จากทั้งหมด 80 หลังคาเรือน

ตาราง 3.2 แสดงรูปแบบกิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารภายในตลาดริมน้ำลำพญา

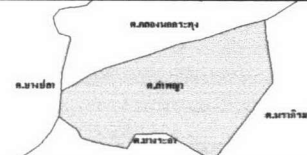

รูปแบบกิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคาร	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ
1. พักอาศัย	38	47.5
2. พาณิชยกรรมและพักอาศัย	38	47.5
3. ที่ว่าง	4	5
รวม	80	100

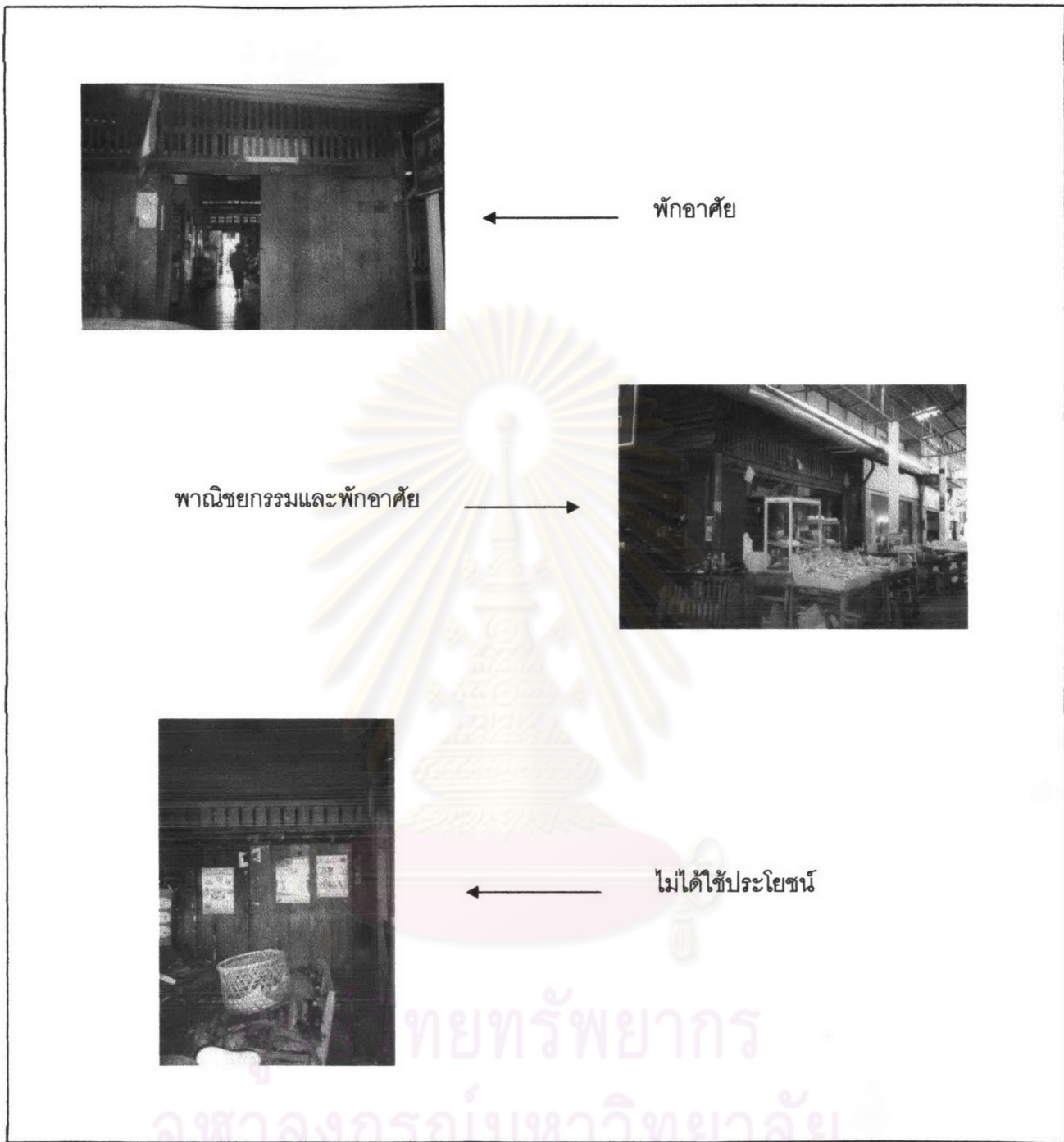
ที่มา : จากการสำรวจ

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

แผนที่ 3.5 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> พาณิชยกรรมและพักอาศัย พักอาศัย ไม่ได้ใช้ประโยชน์ 	 <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <div style="text-align: right;"> มาตรฐาน 1: 400 </div>
--	---

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.6 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

	ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.2 รูปแบบกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมภายในตลาดริมน้ำลำพญา

- ประเภทและจำนวนกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมภายในตลาดริมน้ำลำพญา

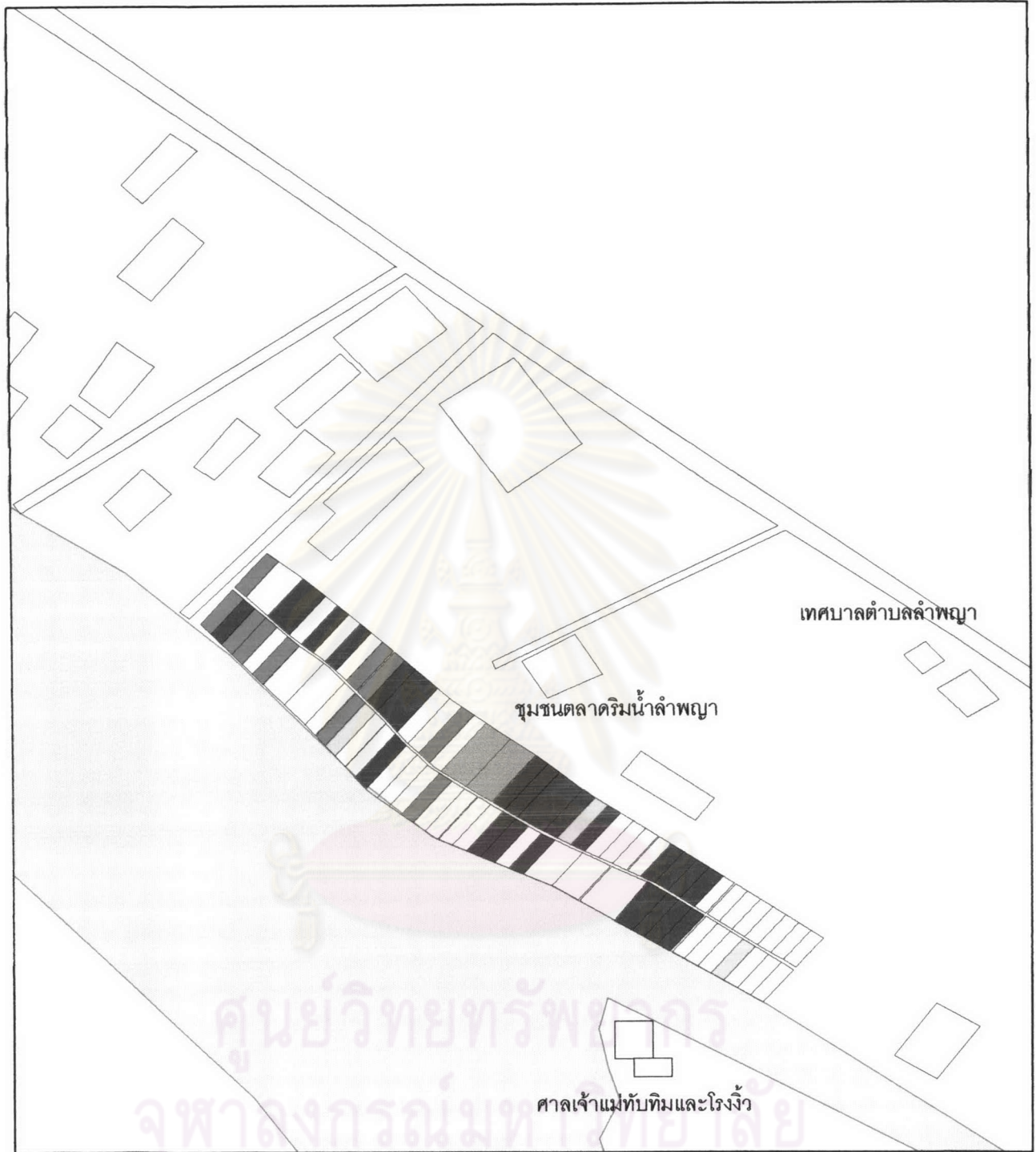
ในปัจจุบันกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมของตลาดริมน้ำลำพญา มีผู้ประกอบการทั้งหมดจำนวน 38 หลังคาเรือน โดยแต่ละหลังคาเรือนจะประกอบกิจกรรมทั้งแตกต่างกันและมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน เช่น ร้านตัดผม ร้านของชำ ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านอาหาร ร้านเครื่องมือการเกษตร เป็นต้น ซึ่งจะสามารถจัดเป็นประเภทกิจกรรมหลักได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ การบริการ , ร้านของชำ (ผัก ผลไม้ อาหารแห้ง อาหารสด) , ร้านอาหาร , ร้านขายเครื่องมือการเกษตร

จากการสำรวจพบว่า ประเภทร้านค้าที่มีจำนวนมากที่สุดในตลาดริมน้ำลำพญา คือ ร้านขายของทั่วไป เช่น ผัก ผลไม้ อาหารสด อาหารแห้ง โดยคิดเป็นร้อยละ 60.52 ของร้านค้าทั้งหมด รองลงมา คือ ร้านค้าให้บริการต่างๆ เช่น ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น โดยคิดเป็นร้อยละ 26.31 รองลงมา คือ ร้านค้าประเภทขายอาหาร คิดเป็นร้อยละ 7.89 และร้านค้าที่จำนวนน้อยที่สุด คือ ร้านค้าประเภทขายเครื่องมือการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 5.27 ของจำนวนร้านค้าทั้งหมด

ตาราง 3.3 แสดงประเภทกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรม

ประเภทกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรม	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ
1. ร้านขายของทั่วไป	23	60.52
2. บริการต่างๆ	10	26.31
3. ร้านขายอาหาร	3	7.89
4. ร้านขายเครื่องมือการเกษตร	2	5.27
รวม	38	100

ที่มา : จากการสำรวจ

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

แผนที่ 3.6 แสดงประเภทร้านค้าและบริการภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ร้านขายของทั่วไป ร้านอาหาร ร้านเครื่องมือการเกษตร บริการต่างๆ 	 <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--

← ร้านอาหาร

ร้านขายของชำ →

← ร้านเครื่องมือเกษตร

บริการตัดผม →

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.7 แสดงประเภทกิจกรรมภายในตลาดริมน้ำลำพญา

	ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- รูปแบบสินค้าและการให้บริการ

รูปแบบสินค้า และการให้บริการในตลาดริมน้ำลำพญาจะมีจำนวนไม่หลากหลายและจำนวนน้อยรูปแบบเนื่องจากเป็นตลาดเล็กๆที่ให้บริการคนจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นรูปแบบสินค้าจึงเป็นสินค้าพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ของใช้ในชีวิตประจำวัน (สบู่ ยา สีฟัน ยาสระผม) อาหารสด อาหารแห้ง เครื่องมือการเกษตร เป็นต้น และการให้บริการแก่ประชาชนในชั้นพื้นฐาน เช่น ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

สินค้าจำพวกข้าว ผักและผลไม้สดต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าจากบริเวณสวนใกล้เคียงเนื่องจากพื้นที่ในเขตอำเภอบางเลนเป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมเป็นหลักมีการเพาะปลูกทั้งข้าว ผัก และ ผลไม้ต่างๆ ดังนั้นเกษตรกรจะเป็นผู้นำสินค้ามาส่งขายที่ตลาดด้วยตัวเอง ส่วนสินค้าจำพวกเครื่องใช้ภายในบ้านจะมีร้านค้าจากในตัวเมืองนำสินค้ามาส่งครั้งละจำนวนมากๆ หรือ บรรดาพ่อค้าแม่ค้าเดินทางไปซื้อสินค้าในตัวเมืองด้วยตนเองเนื่องจากจะได้ราคาที่ถูกกว่าการสั่งซื้อ โดยระยะเวลาในการเปิดปิดร้านจะอยู่ในช่วงเวลาดังแต่ 7.00 – 15.00 น.

- สินค้าเด่นของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้นผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ เช่น ผัก ผลไม้ต่างๆจะมีความใหม่และสด เนื่องจากในช่วงเวลาเช้าจะมีเกษตรกรบริเวณใกล้เคียงนำสินค้ามาส่งยังตลาดทุกวัน ซึ่งคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาขายในตลาดริมน้ำลำพญาแห่งนี้ถือเป็นเรื่องดีดึงดูดลูกค้าให้เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันจำนวนสินค้าที่เกษตรกรนำมาส่งจะลดน้อยลงกว่าในอดีต

นอกจากนี้ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญายังถือเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านอาหารทั้งคาว-หวาน เนื่องจากสืบทอดสูตรในการประกอบอาหารมาจากรุ่นบรรพบุรุษและปัจจุบันสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้ ซึ่งสินค้าที่มีชื่อเสียงของชุมชน คือ หมูสะเต๊ะสูตรป่าทองขาว ขนมไทยสูตรโบราณของชุมชน เช่น ขนมลูกชุบ ขนมชั้น ขนมตะโก้ และขนมไทยอื่นๆ ซึ่งจะเป็นอาหารที่มีสูตรเฉพาะตัวของชุมชน

- ผู้ประกอบการค้า

จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการค้าในตลาดริมน้ำลำพญาที่ยังคงประกอบกิจการอยู่ เป็นผู้ประกอบการค้าที่เป็นคนในพื้นที่ที่อยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลานานและเป็นผู้ประกอบการค้ารายดั้งเดิมที่ประกอบการค้ามาตั้งแต่ในสมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบัน หรือ เป็นการสืบทอดกิจการจากรุ่นบรรพบุรุษมาสู่รุ่นลูกหลาน

- ผู้มาใช้บริการ

จากการสำรวจและการสอบถามพบว่า ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชนจะมีคนนอกชุมชนมาใช้บ้าง เช่น ร้านขนมหวาน ร้านหมูสะเต๊ะ ,ร้านตัดผม ,ร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

โดยแต่ละร้านจะมีผู้มาใช้บริการจำนวนไม่มากนักและมีจำนวนไม่แน่นอนในแต่ละวัน เนื่องจากปัจจุบันมีตลาดใหม่ๆเกิดขึ้นจำนวนมาก ได้แก่ ตลาดนัด ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่างๆ ซึ่งมีการให้บริการที่ดีกว่า มีสินค้าให้เลือกมากกว่าจึงทำให้ลูกค้าที่มาใช้บริการลดน้อยลงเรื่อยๆ

5. การบริหารงานภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

“ ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา ” เป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนที่อยู่อาศัยภายในตลาดริมน้ำลำพญา มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนมาตั้งแต่ในสมัยอดีต ต่อมาได้รับการจัดตั้งชุมชนอย่างเป็นทางการกับทางเทศบาลตำบลลำพญาเมื่อปี พ.ศ.2544 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดภาระหน้าที่ของเทศบาลตำบลลำพญาที่ไม่สามารถดูแลพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของตนเองได้อย่างทั่วถึง และ ร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองทั้งด้านจิตสำนึก ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และอื่นๆ โดยอยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลลำพญาซึ่งจะต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆเพื่อให้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยภายในชุมชนจำนวน 9 คน ประกอบด้วย หัวหน้าชุมชน รองหัวหน้าชุมชน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายป้องกันและรักษาความปลอดภัย ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายการเงิน ฝ่ายสวัสดิการและสังคม และ ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ โดยแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ในการดูแลความเป็นอยู่ รักษาผลประโยชน์ และ เป็นตัวแทนของประชาชนภายในชุมชนติดต่อกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ (ไพโรจน์ รังสินธุ์ . ปลัดเทศบาล . สัมภาษณ์ : 30 พฤศจิกายน 2546)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ความสำคัญของตลาดริมน้ำลำพญา

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาถือเป็นชุมชนย่านประวัติศาสตร์เก่าแก่ ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบการค้า และเป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ มากมาย ยิ่งไปกว่านั้นในอดีตเคยเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จรุ่งเรืองมาก่อน ดังนั้นจึงถือเป็นชุมชนที่มีความสำคัญถึงแม้สภาพการณ์ต่างๆ ของตลาดได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม ส่งผลให้คุณค่าความสำคัญบางอย่าง ยังคงอยู่และบางอย่างได้เลือนหายไปบ้างแล้วก็ตาม

โดยผู้วิจัยได้ประเมินความสำคัญของตลาดริมน้ำลำพญาจากแหล่งที่มาดังต่อไปนี้

1. การสำรวจภาคสนามและการสังเกตของผู้วิจัย
2. การอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสภาพของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.อรศิริ ปาณินท์ เรื่อง เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง และ จากกรมศิลปากร เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดนครปฐม
3. การสัมภาษณ์หัวหน้าชุมชนและบุคคลที่อาศัยอยู่ในตลาดริมน้ำลำพญามาตั้งแต่เกิด จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ นางไฉ่เลี้ยง ศุภรณ์พานิชย์ (หัวหน้าชุมชน) นางบุญล้อม ปุตุตะธรรมกุล นางทองขาว ไตรวัฒนาวงษ์ และประชาชนอื่นๆ

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาประเมินความสำคัญของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความเป็นแหล่งกลางด้านการค้าขาย และการคมนาคมขนส่ง

ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความเป็นแหล่งกลาง ได้มาจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิของศาสตราจารย์ ดร.อรศิริ ปาณินท์ เรื่อง เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง จากกรมศิลปากร เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดนครปฐม และจากการสัมภาษณ์หัวหน้าชุมชน คือ นางไฉ่เลี้ยง ศุภรณ์พานิชย์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

ตลาดริมน้ำลำพญาเป็นชุมชนริมน้ำที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน โดยชุมชนเริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่สมัยปลายรัชกาลที่ 3 หรือ ประมาณปี พ.ศ.2384- พ.ศ.2393 มีความสำคัญในด้านการเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการคมนาคมขนส่งทางน้ำที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้คนทั้งภายในชุมชนและชุมชนโดยรอบ เช่น ชุมชนบางพญา ชุมชนคลองแขก ชุมชนวัดเวฬุวนาราม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนภายในชุมชนจากการค้าขายผัก ผลไม้ อาหารสด อาหารแห้ง เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆและยังมีรายได้จากเป็นท่าเรือ เมื่อการค้าเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นจึงทำให้เกิดการจ้างงานคนภายนอกเข้ามาเป็นแรงงานเพื่อรองรับจำนวนกิจกรรมที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนจากชุมชนอื่นๆเข้ามามีส่วนร่วมในการค้าขายซึ่งจะเห็นได้จากการที่มีพ่อค้า แม่ค้าชาวจระเวะเวียนเข้ามาค้าขายอยู่เป็นประจำเมื่อมาบ่อยครั้งเข้าก็กลายเป็นขาประจำจนกระทั่งปรับตัวกลายเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ที่ให้บริการทั้งทางบกและทางน้ำไปโดยปริยายทั้งจากชุมชนโดยรอบและจากพื้นที่อื่นๆ เช่น แม่กลอง บางช้าง นครชัยศรี เป็นต้น

โดยจะเห็นได้ว่าภายในชุมชนมีท่าเรืออยู่ทั้งหมด 3 แห่งด้วยกัน โดยท่าเรือแต่ละแห่งจะแบ่งประโยชน์การใช้งานแตกต่างกันไปอย่างชัดเจน คือ

- ท่าเรือตอนหน้า จะใช้สำหรับขนส่งสินค้าประเภทข้าว น้ำตาล เกลือ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีน้ำหนักมาก
- ท่าเรือตอนกลาง จะใช้สำหรับขนส่งสินค้าประเภทผัก ผลไม้ เครื่องเทศต่างๆ ซึ่งจะเป็นสินค้าที่มีน้ำหนักไม่มากนัก
- ท่าเรือตอนท้าย จะใช้สำหรับเป็นท่าเรือแม่ลรับส่งผู้คนที่ภายในชุมชนและชุมชนโดยรอบ มีทั้งเรือระยะสั้นและระยะยาววะเทียบท่า โดยเรือระยะยาวจะมาจากสุพรรณบุรีและไปสิ้นสุดที่จระเวะ ได้แก่ เรือขุนช้าง เรือขุนแผน และ เรือนางวันทอง ซึ่งเรือระยะยาวเช่นนี้จะจอดวะท่าเรือที่มีความสำคัญเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีเรือสายสั้นที่วิ่งจากตลาดลำพญาไปสิ้นสุดที่สุพรรณบุรีโดยตรง

ท่าเรือขนส่งสินค้า(ตอนหน้า)

ท่าเรือขนส่งสินค้า (ตอนกลาง)

ท่าเรือแม่ล (ตอนท้าย)

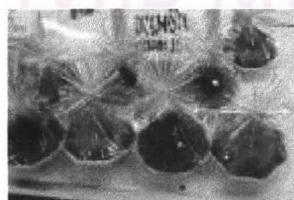
รูปที่ 3.8 แสดงท่าเรือภายในชุมชนตลาดริมลำพญา

2) การมีเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตชุมชนค้าขายชาวจีนดั้งเดิม

ข้อมูลความสำคัญด้านวิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่จะได้อมาจากการสำรวจภาคสนามการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน นางทองขาว ไตรวัฒนาวงษ์ นางโน้เลี้ยง ศุภรณ์พานิชย์ และได้รับข้อมูลอ้างอิงบางส่วนมาจากศาสตราจารย์ ดร.อรศิริ ปาณินท์ เรื่อง เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง จากกรมศิลปากร เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่าความสำคัญด้านวิถีชีวิตของชุมชนมีดังต่อไปนี้

- การสืบทอดฝีมือและภูมิปัญญาด้านการประกอบอาหารคาว-หวาน

ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาถือเป็นชุมชนค้าขายแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านการประกอบอาหารทั้งคาว-หวาน โดยเริ่มจากในอดีตชาวบ้านจะทำอาหารมารวมกันเพื่อช่วยในงานบุญ งานกุศลต่างๆของชุมชน เช่น ในงานแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น หรือ ร่วมทำบุญในวันงานสำคัญทางศาสนาของวัดลำพญา หรือ ในวันสำคัญตามความเชื่อของชาวจีน ซึ่งฝีมือและประสบการณ์ในการประกอบอาหารต่างๆเหล่านี้ได้รับสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนานจากรุ่นบรรพบุรุษมาสู่รุ่นลูกหลาน ซึ่งทำให้ปัจจุบันผู้สืบทอดสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ โดยอาหารคาว-หวานที่ชื่อเสียง และเป็นที่ยุ้จักของคนทั่วไป ได้แก่ หมูสะเต๊ะป่าทองขาว และขนมไทยสูตรโบราณ เช่น ขนมตะโก้ ลูกชุบ ขนมชั้น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง และขนมไทยอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันได้มีการนำอาหารเหล่านี้ส่งไปขายภายในจังหวัดนครปฐม และกรุงเทพมหานคร และนอกจากนี้ยังมีผู้เดินทางเข้ามาสั่งสินค้าภายในชุมชน (ทองขาว ไตรวัฒนาวงษ์. สัมภาษณ์ : 3 ตุลาคม 2546)

รูปที่ 3.9 แสดงอาหารคาว-หวานที่มีชื่อเสียงของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

- ประเพณี ความเชื่อของชุมชนค้าขายชาวจีนโบราณ

ผู้คนที่อยู่ในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากในอดีตชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ต่อมาจึงได้ประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเอง และได้แต่งงานกับคนไทยจึงได้ตั้งรกรากอยู่ที่นี้อย่างถาวร ซึ่งคนจีนที่อพยพเข้ามาเหล่านี้มีลักษณะเป็นคนรักพวกพ้อง อยู่อาศัยกันเป็นเครือญาติ ยึดมั่นกับประเพณีปฏิบัติต่างๆที่สืบเนื่องกันมาจากบรรพบุรุษ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าภายในชุมชนจะมีประเพณีปฏิบัติของชาวจีนผสมปะปนกับของคนไทยสืบเนื่องมาจนถึงในปัจจุบัน

เมื่อมีการผสมผสานการอยู่ระหว่างคนจีน คนไทย และลูกหลานไทยจีนในชุมชน จึงทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างประเพณีวัฒนธรรม แต่คนจีนที่อยู่ในชุมชนก็ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอาไว้ได้ จะเห็นได้จากความเชื่อในเรื่องการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การไหว้เจ้าต่างๆ ตามลักษณะของศาสนาพุทธนิกายมหายาน ซึ่งจะพบว่าในชุมชนแห่งนี้จะมีศาลเจ้าตั้งอยู่ด้านท้ายสุดของชุมชน โดยศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่เคารพสักการะของคนจีนในชุมชนตั้งแต่อดีตและยังคงเป็นที่เคารพของคนในชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีชื่อเรียกกันตามความเชื่อถือของคนจีนว่า “ศาลเจ้าแม่ทับทิม” หรือ คนจีนในชุมชนแห่งนี้เรียกว่า “ศาลอาม้า”

โดยศาลเจ้าแม่ทับทิมนี้ถือเป็นศาลเจ้าที่อยู่คู่กับคนจีนและการค้าขาย เพราะชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าจะช่วยลดบันดาลให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และรู้สึกถึงความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ

ดังนั้นเมื่อถึงเทศกาลวันตรุษจีน สารทจีน หรืองานประจำปีของศาลเจ้าจะมีการเฉลิมฉลองต่างๆ รวมทั้งการแสดงงิ้วหน้าศาลเจ้า คนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนที่มีความนับถือเลื่อมใสต่างมาทำพิธีเซ่นไหว้บูชาศาลอาม้ากันเป็นประจำทุกปี

นอกจากประเพณีปฏิบัติตามคนจีนแล้วก็ยังมีประเพณีปฏิบัติที่เป็นของคนไทยอีกด้วย ซึ่งก็จะเป็นการไปทำบุญที่วัดตามแบบประเพณีความเชื่อของคนไทย คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนมักจะไปฟังเทศน์ ไปทำบุญตามปกติหรือตามเทศกาลต่างๆ นิยมส่งลูกหลานให้ไปบวชเรียนที่วัด ประเพณีปฏิบัติตามแบบไทยเช่นนี้ได้ปฏิบัติเฉพาะแต่คนไทยเท่านั้นคนจีนที่อาศัยอยู่ก็นิยมปฏิบัติด้วยเพราะถือว่าการไหว้พระไม่ว่าจะเป็นพระจีน พระไทยก็ได้รับอานิสงส์เช่นเดียวกัน โดยวัดที่สำคัญของชุมชนตลาดแห่งนี้คือ วัดลำพญา ซึ่งตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกันชุมชนนั่นเอง

กิจกรรม ประเพณีและความเชื่อเฉพาะชุมชนตลาดริมลำพญา

1. วันเฉลิมฉลองชุมชน จัดในวันขึ้นศักราชใหม่ไทยและจีน มีพิธีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เทวดาอารักษ์ชุมชนที่คอยปกป้องคุ้มครองชุมชนให้อยู่รอดปลอดภัยมาจนถึงทุกวันนี้ และช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคนในชุมชนอีกทางหนึ่ง

2. วันงานจิว ตรงกับวันก่อนวันขึ้นศักราชใหม่ของจีน 3 วัน จะมีการแสดงอุปรากรของจีน ไหหล่า ทั้งการแสดงจิวและการแสดงดนตรีถวายเป็นแม่ทัพทิมเป็นประจำทุกปี
3. วันงานประมูลอาหาร เป็นประเพณีหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับงานแสดงจิวของชุมชน เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายเพื่อถวายเป็นแม่ทัพทิมเช่นกัน แต่การประมูลอาหารนี้จะนำเงินกองกลางของชุมชนมาประกอบอาหารและให้คนในชุมชนร่วมประมูลอาหารกันตามแต่ศรัทธา โดยคนที่ประมูลได้ก็จะได้รับอาหารไปรับประทานเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งรายได้จากการประมูลจะนำไปเป็นกองทุนกลางสำหรับทำนุบำรุงศาลเจ้าแม่ทัพทิม
4. วันงานเฉลิมฉลองศาลเจ้าแม่ทัพทิม จะจัดในช่วงวันขึ้นศักราชใหม่ของจีน จะมีการเซ่นไหว้เจ้าแม่ทัพทิม โดยชาวบ้านจะทำอาหารมาถวายเป็นแม่ทัพทิม มีการแสดงอุปรากรของจีน กิจกรรมดังกล่าวมีจุดมุ่งหวังให้เจ้าแม่ทัพทิมเมตตาปกป้องรักษาชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป

ศาลเจ้าแม่ทัพทิม

โรงจิวประจำชุมชน

รูปที่ 3.10 ศาลเจ้าแม่ทัพทิมและโรงจิวประจำชุมชน

3. เอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมด้านที่อยู่อาศัย

ข้อมูลความสำคัญด้านสถาปัตยกรรมของเรือนแถวไม้ในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาแห่งนี้ส่วนใหญ่อ้างอิงข้อมูลที่กล่าวถึงเอกลักษณ์ ความสำคัญของเรือนแถวไม้แห่งนี้มาจาก ศาสตราจารย์ ดร.อรศิริ ปาณินท์ เรื่อง เรือนค้าขายพื้นถิ่นชุมชนเมือง และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ เรื่อง สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งสามารถนำมาประมวลเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมของเรือนแถวไม้ภายในชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชนค้าขายตลาดริมน้ำลำพญา ถือเป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างหนึ่ง เนื่องจากมีอายุเก่าแก่มากกว่า 100 ปีขึ้นไป และมีโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าสะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของชุมชนค้าขายน้ำที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติและวงจรการค้าขาย-การอยู่อาศัย โดยพิจารณาได้จาก

1) องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของเรือนไม้ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา มีดังนี้

- หลังคาเรือน เป็นหลังคาทรงปั้นหยา (Hip roof) หรือ ในภาษามลายูเรียกว่า "ปราบงลิมะห์" (Bumbung Limah) คล้ายหลังคาจั่ว แต่ด้านสกัดสอบลูเข้าหากัน ทำให้จันทันเอนลูมมองเห็นเป็นสัน จึงเรียก ตะเฒ่สัน (Hip rafter) มักใช้กระเบื้องว่าวในการก่อสร้าง มีลักษณะใช้จั่วประธานคลุมตรงพื้นที่หลัก คือ ส่วนค้ำชายชั้นล่างและส่วนพักอาศัยบนชั้นลอยชั้นบน รวมทั้งระเบียงลาดที่ยื่นออกมา แล้วชักปีกหลังคาด้านยาวลงมาคลุมพื้นที่ส่วนที่เหลือทั้งหมด ลักษณะหลังคาค่อนข้างสูง ระบายอากาศได้ดี ทางเดินระหว่างเรือนแถวจะมีหลังคาคลุมเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าขาย บังแดดและฝนได้ดี ซึ่งหลังคาคลุมเรือนแถวนี้เองที่เป็นสิ่งช่วยเสริมเอกลักษณ์ให้ลักษณะอาคารเป็นที่น่าสนใจ คือ การมองจากภายนอกจะคล้ายกับเป็นบ้านขนาดใหญ่ที่มีทุกสัดส่วนเชื่อมโยงกันอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน แต่เมื่อเข้ามาพิจารณาในด้านในจะพบว่ามี การแบ่งสัดส่วนออกเป็นสองฝั่งและแต่ละฝั่งก็จะมี การแบ่งจากกันเป็นช่วงๆอย่างชัดเจน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบตลาดริมน้ำอื่นๆแล้วจะพบว่าตลาดริมน้ำลำพญาจะมีสัดส่วนที่ลงตัวมากที่สุด และยังคงสภาพดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด

- ประตู มีลักษณะเป็นบานเพี้ยมไม้ บางบ้านที่พอมีฐานะจะสลักลายลูกฟักลงบนช่องประตู มีลักษณะการปิดเปิดได้โดยการยกออกที่ละแผ่น ประตูแบบนี้จะช่วยให้สามารถเปิดด้านหน้าบ้านเป็นร้านค้าขายและช่วยในการระบายอากาศได้ดี ซึ่งภายในบ้านส่วนใหญ่จะมีการนำผ้ามาหรือตู้ใส่ของมาบังตา

- หน้าต่างหรือช่องลมระบายอากาศ เรือนแถวนั้นจะเป็นห้องติดกัน หน้าต่างจึงมีเฉพาะด้านหลังเรือนที่ติดกับแม่น้ำและเรือนหลังท้ายสุดของแต่ละช่วงเนื่องจากมีลักษณะยาวติดกันเป็นช่วงๆ ส่วนช่องระบายอากาศจะมีช่องลมบริเวณผนังด้านบนที่ติดกับหลังคาและเหนือประตูมีหลายแบบ เช่น แบบซี่ลูกกรง แบบแผ่นไม้วางเว้นช่องทั้งแนวตั้งและแนวนอน แทยงเป็นตาข่าย เป็นต้น

- ฝ้าเพดาน สำหรับกันความร้อนจากหลังคาเรือน มีทั้งแบบแผ่นไม้กระดานตีซ้อนทับกันยาวตลอดตัวเรือนแถว บางบ้านติดเฉพาะห้องนอนหรือไม่ติดฝ้าปล่องให้เห็นโครงสร้างหลังคาเรือน เนื่องจากมีการเปิดรับแสงจากหลังคาลงมาด้านล่าง ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของเรือนแถวนี้คือ มีการเจาะช่องแสงจากพื้นชั้นบนเพื่อนำแสงอาทิตย์มาใช้ภายในบ้าน ทำให้เรือนค้าขายมีแสงสว่างเพียงพอและใช้ทำงานอื่นๆได้เป็นอย่างดี

- ฝาผนัง เป็นฝาผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะใช้ไม้กระดานแผ่นเดียวตียาวตลอดทั้งแนวเกล็ดจะไม่มีการใช้ตะปูเชื่อมต่อระหว่างแผ่นไม้ ทั้งส่วนที่อยู่ด้านนอกและส่วนที่อยู่ภายในตัวเรือน เช่น กันห้องนอน ห้องเก็บของ เป็นต้น

- พื้น สำหรับรองรับน้ำหนักในการวางสินค้าและทำกิจกรรมต่างๆ มีลักษณะเป็นไม้กระดานแผ่นใหญ่และยาว ซึ่งวางไม้กระดานตีเรียงกันไปตามความกว้างของตัวเรือน

หลังคากกลาง

หลังคาเรือน

ประตูบ้าน

ช่องลมระบายอากาศ

พื้นไม้

ฝาผนัง

รูปที่ 3.11 แสดงองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของเรือนแถวไม้

2) ลักษณะโครงข่ายการตั้งบ้านเรือน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา มีรูปแบบการวางอาคารตามแนวเส้นทางน้ำจะวางอาคารไปตามแนวยาวขนานไปกับลำคลอง (Linear Settlement) โดยลักษณะอาคารเป็นเรือนแถวติดกันและมีการเว้นช่องว่างระหว่างตัวเรือนแต่ละช่วง (ประมาณ 6-7 หลังคาเรือน) เพื่อเป็นเส้นทางไปสู่ท่าเรือ

3) การใช้วัสดุในการก่อสร้าง

การสร้างบ้านเรือนโดยใช้วัสดุไม้เป็นหลักถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชน เช่น การใช้ไม้ทำฝาเรือน ประตู หน้าต่าง ช่องลม และโครงสร้างอาคาร ส่วนใหญ่สร้างจากไม้ รูปแบบและโครงสร้างอาคารและองค์ประกอบอาคารที่สร้างด้วยไม้ ตลอดจนการใช้สีสันทนของอาคารในกลุ่มโทนสีธรรมชาติทำให้บ้านเรือนมีความกลมกลืนกับสภาพทางธรรมชาติโดยรอบเป็นอย่างมาก ผู้ที่พบเห็นจะรู้สึกได้ถึงความใกล้ชิดกับธรรมชาติของชุมชน

4) ลักษณะของอาคาร

บ้านเรือนของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา มีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้โบราณ มีความสูงประมาณ 1 ชั้น หรือ 2 ชั้น หลังคามีลักษณะเป็นรูปทรงปั้นหยา ยกสูง วัสดุผนังด้วยกระเบื้องว่าวหรือสังกะสีลูกฟูก ประตูเป็นบานเปิดคู่ไม้และแบบเจาะช่องลมระบายอากาศ ฝ้าเพดานและฝาผนังเป็นแบบแผ่นไม้กระดานตีเกล็ดซ้อนทับกัน โครงสร้างพื้นทำจากไม้กระดานแผ่นใหญ่ปูเรียงกันตามแนวกว้างของเรือนแถว

ปัจจุบันกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม คือ บริเวณเรือนแถวไม้ตอนหน้าบางส่วน ได้แก่ บ้านเลขที่ 30 ,32 , 36 , 40 และบริเวณเรือนแถวไม้ตอนกลางและตอนสุดท้ายเกือบทั้งหมด โดยบริเวณเรือนแถวไม้ตอนสุดท้ายตั้งที่บ้านเลขที่ 90 จนถึง บ้านเลขที่ 110 จะเป็นช่วงที่คงรูปแบบดั้งเดิมของเรือนแถวไม้ในอดีตไว้ได้มากที่สุด บางหลังมีการปรับเปลี่ยนวัสดุบ้างเล็กน้อยแต่ไม่ส่งผลถึงความขัดแย้งกับรูปแบบดั้งเดิมของเรือนแถวไม้

นอกจากการศึกษาถึงความสำคัญของชุมชนดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ยังจำเป็นจะต้องศึกษาถึงรูปแบบกิจกรรมภายในชุมชน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนโดยไม่ขัดแย้งกับกิจกรรมดั้งเดิมของชุมชน

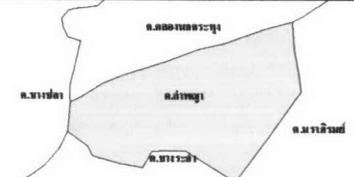

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

แผนที่ 3.4 แสดงพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านต่างๆของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ด้านสถาปัตยกรรม ด้านวิถีชีวิต ด้านประวัติศาสตร์ของชุมชน 	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	 <p>มาตราส่วน 1 : 400</p>

7. สภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

สภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับชุมชนมีดังต่อไปนี้

1) แม่น้ำท่าจีน

แม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีความสำคัญต่อชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นจุดกำเนิดของชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา โดยผู้คนส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์แม่น้ำในการเดินทางสัญจรไปมาและใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กิน ดื่ม อาบน้ำ ซักล้าง เป็นต้น ถึงแม้ในปัจจุบันบทบาทของแม่น้ำได้ลดบทบาทลงไปตามความเจริญต่างๆที่แพร่ขยายเข้ามา แต่ก็ยังคงมีการใช้ประโยชน์อยู่บ้าง เช่น การเส้นทางน้ำในการเดินทางในละแวกใกล้เคียงและใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังใช้เป็นเส้นทางในการท่องเที่ยวทางเชิงนิเวศทางน้ำอีกอย่างหนึ่งด้วย

2) พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบชุมชน

ในอดีตพื้นที่โดยรอบชุมชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชาชนจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ ซึ่งสินค้าจากการเพาะปลูกเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้ส่งมาขายยังตลาดริมน้ำลำพญา โดยตลาดจะทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางในการค้าขายและเป็นจุดขนส่งสินค้าต่างๆ แต่ปัจจุบันประชาชนบางส่วนได้มีการปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น รวมถึงปัจจุบันมีร้านค้ารูปแบบสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ความต้องการในการใช้ตลาดเป็นแหล่งกลางในการค้าขายและขนส่งลดน้อยลงไป ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของความเสื่อมโทรมของตลาดริมน้ำลำพญา

3) วัดลำพญา

วัดลำพญาเป็นวัดที่มีความเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2404 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนมาตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้คนในชุมชนจะใช้วัดนี้เพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีในช่วงงานเทศกาล รวมทั้งการจัดงานต่างๆของชาวบ้าน เช่น งานบวช งานศพ งานบุญวันพระ เป็นต้น วัดลำพญาจึงเปรียบเสมือนวัดชุมชนของคนในตลาดริมน้ำลำพญา

4) โรงเรียนวัดลำพญา

โรงเรียนวัดลำพญาเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ภายในวัดลำพญา มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คนในชุมชนใช้เป็นสถานศึกษาเบื้องต้นของบุตร

หลานตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากความสะดวกสบายในการเดินทางไปเรียนหนังสือของบุตรหลาน

5) ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าแม่ทับทิมถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่กับชุมชนชาวจีนอย่างหนึ่งโดยเฉพาะชุมชนริมแม่น้ำ ในอดีตชาวจีนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย จะเดินทางโดยการใช้เรือสำเภาเป็นพาหนะจึงมีการ बनบ้านศาลกล่าวเจ้าแม่ทับทิม หรือ เจ้าแม่มาจู่ เนื่องจากตำนานเล่าขานของชาวจีนที่เชื่อถือสืบต่อกันมาว่า เจ้าแม่ทับทิม หรือ เจ้าแม่มาจู่เป็นผู้รักษาท้องทะเล จึงขอให้เจ้าแม่ดลบันดาลให้พวกเขาเดินทางโดยปลอดภัย ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ศาลเจ้าแม่ทับทิมนี้มีอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะตามริมคลองหรือชายทะเลต่างๆ ดังจะเห็นได้จากชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาแห่งนี้ที่มีการตั้งศาลเจ้าแม่ทับทิมขึ้นเพื่อเคารพสักการะ โดยจะมีประเพณีสักการะศาลเจ้าเป็นประจำทุกปี ในช่วงเวลาก่อนวันตรุษจีน 3 วัน จะมีการแสดงงิ้วบริเวณโรงงิ้วหลังศาลเจ้า มีการจัดโต๊ะจีนกินเลี้ยงกันภายในชุมชน มีการจัดประมุขอาหาร ซึ่งประเพณีเหล่านี้คนในชุมชนถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ความศรัทธาของประเพณีก็ลดน้อยลงไปตามความชอบของตลาด

6) โรงงิ้วศาลเจ้าแม่ทับทิม

โรงงิ้วแห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้กับศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สร้างคู่กันมาตั้งแต่อดีต เมื่อมีงานเคารพสักการะศาลเจ้าแม่ทับทิมคนในชุมชนก็จะจัดแสดงงิ้วถวายให้กับเจ้าแม่ทับทิมเป็นประจำทุกปี โดยจะแสดงในวันก่อนวันตรุษจีนเป็นระยะเวลา 3 วัน และนอกจากนี้ยังมีการแสดงงิ้วตามงานเทศกาลต่างๆ เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับคนในชุมชนอีกด้วย แต่ปัจจุบันความนิยมในการดูงิ้วลดลงอย่างมากทำให้โรงงิ้วเงียบเหงาตามไปด้วย

7) ตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่)

ในปัจจุบันนอกจากตลาดริมน้ำลำพญาแห่งเดิมแล้วยังได้มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ขึ้นคือ ตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่) โดยจัดตั้งขึ้นในช่วงเดือนกันยายนปี พ.ศ.2542 บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนของวัดลำพญา ซึ่งเป็นการจัดสร้างขึ้นโดยความร่วมมือของประชาชนและวัดลำพญา โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะและถือเป็นการสร้างรายได้ สร้างงานให้กับคนในท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

โดยตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่) จะเปิดในวันเสาร์และอาทิตย์ มีกิจกรรมการค้าและบริการนำเที่ยวที่หลากหลายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สินค้าภายในตลาดแห่งใหม่นี้ ได้แก่ พืชผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เครื่องจักสาน ผ้าทอ ผ้าย้อม และอาหารคาว-หวาน เป็นต้น

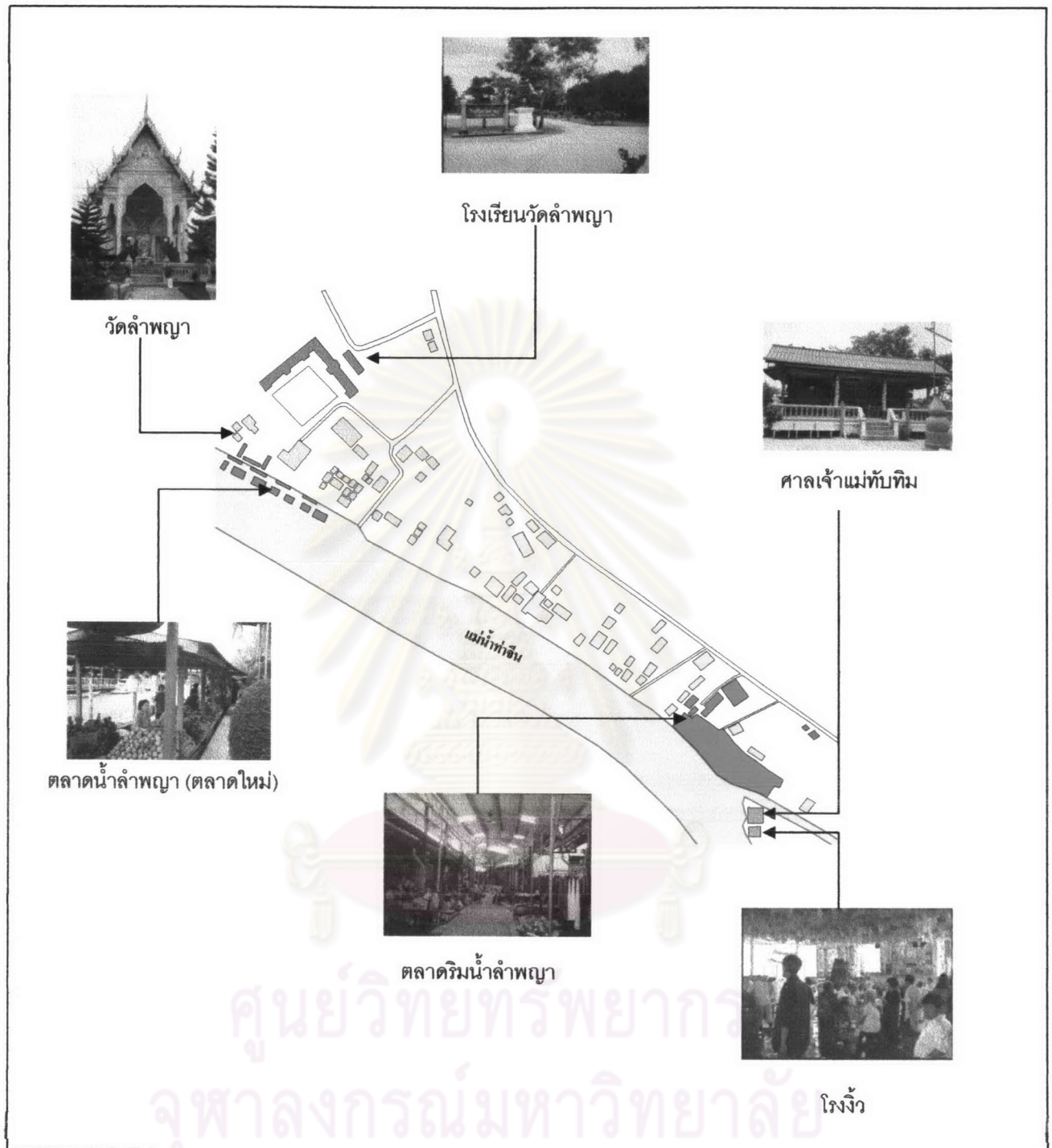
รูปแบบของเรือนค้าขายภายในตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่) จะมีลักษณะเป็นเรือนค้าขายแบบชั่วคราว โดยรูปแบบร้านค้าจะมีโครงสร้างเป็นแบบง่าย ๆ มีสัดส่วนกะทัดรัด ซึ่งมีทั้งในรูปแบบแพริมแม่น้ำ ชุ่มจาก เรือพาย และเรือให้เช่า บรรดาพ่อค้าแม่ค้าจะนำสินค้ามาวางขายในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ช่วงเวลาเช้า คือ ประมาณ 10.00 น. และ จะเลิกกิจการในช่วงเวลาเย็นประมาณ 18.00 น.

ปัจจุบันตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของท้องถิ่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาภายในท้องถิ่นได้เป็นจำนวนมากและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะสร้างความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวต่อเนื่องไปจนถึงตลาดริมน้ำลำพญาและสถานที่อื่นๆภายในจังหวัดนครปฐม

ดังนั้นในบทที่ 4 จึงเป็นการศึกษาถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวปัจจุบันของตลาดน้ำลำพญา (ตลาดใหม่) ด้านของรูปแบบกิจกรรม และ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำแนวทางปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ตลาดริมน้ำลำพญา

รูปที่ 3.12 แสดงสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา

	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	---